

ROMAAN

N^o 16

SISU:

- Anny Wothe: Punasel kaldal.
Erwin Rosen: Kuidas Billy sõbra kaotas.
Pelle Molin: Wõitlus karuga.
P. Grünfeldt: Püha paik.
August Strindberg: Tema teenija ehk deebet
ja kredid.
Iiri rahwalaul: Lein.
Justin Huntly Mc. Carthy: Kui mina kunin-
gas oleksin!
Miriam Michelson: Ameerika naiskelm.



KIRJASTUS-ARENG-TALLINN 1923.

Eesti muusika ajakiri

HELKUNN

Ilmub iga kuu algul.

SISU:

1) Juhtkirjad. 2) Teoreetiline, teadusline, filosoofiline, pädagoogiline osakond. 3) Ajaloolised, kriitilised artiklid. 4) Kroonika. Kontsertide ja teatrite ülewaade kodu- ja väljamaalt. 5) Muusika tegelaste ainelist seisukorda käsitavad artiklid, episoodid, naljad. 6) Noodi lisa. Kaasanded. Noodilisas ilmuvad uuemad Eesti heliloojate tööd koorile, klaverile, orkestrile, soolod jne.

Kaastöölised: J. Aawik, A. Eller (Berliin), H. Eller, M. Herman, A. Kalnin (Riia), A. Kapp, R. Kull, A. Krull, W. Krull (Berliin), W. Lemets, A. Lemba, Th. Lemba, S. Lindpere, A. Läte, M. Lüdigi, D. Orgusaar, P. Ramul, M. Saar, W. Sewig, J. Simm, R. Tassa (Pariis), A. Wedro.

Wastutaw toimetaja ja väljaandja ED. WISNAPUU.

„HELKUNNA“ sisulist külge kindlustawad paremad ja tegewamad Eesti ning mitmed väljamaa muusikerid.

„HELKUNN“ ilmub suurema Eesti muusika kirjastuse ja kaubamaja „Esto-Muusika“ kirjastusel.

„HELKUNNA“ tellimisi wõtawad vastu kõik Eesti wabariigi postkontorid.

TELLIMISE HIND:

Uhe aasta pääle Mk. 500.—, 1/2 aasta pääle Mk. 265.—,
1/4 aasta pääle Mk. 140.—. Uksik number Mk. 50.—.

KUULUTUSE HINNAD:

1/1 lhk. Mk. 4000, 1/2 lhk. Mk. 2100, 1/4 lhk. Mk. 1150.—,
1/8 lhk. Mk. 650. Kaane kuulutused 25% kallimad.

„HELKUNNA“ toimetus ja talitus:

Tallinn, Lai tän. 34 - - - - - Kõnetr. 10-24.

„ESTO-MUUSIKA“.

HEINRICH LAGUS

Tallinn, S. Karja tän. 18

Telefon 12-53

Ladus alati saadaval:

Nafta

Masut

Petroleum

Bensliin

Masina-

Tsilindri-

Mootor-

Waseeliin-

Spindli-

Wärnlits

Wankrimääre

Karboliineum

Terpentiin

Puutõrw, Katusetõrw, Katusepapp, Seebikiwi,
Lilm, Kriit, Pesusooda.

õli

H. LEOKE, Wilandis

Kõige täielikum näitekirjanduse
keskladu Eestis

≡ Nimestikud hinnata ≡

2 korda nädalas **AJALEHT** 2 korda nädalas

„WÕRUMAA“

on sõrdlemisi uus leht, kuid lühikese aja võitnud Wõrumaal, Petserimaal ja osalt Valga- ning Tartumaal nii rohke lugejate ringi ja sooja poolehoidu, nagu ei ükski teine väikelinna ajaleht. Selle on võimaldanud

„WÕRUMAALE“

korralik lehe välimus, puhas trükk, mahjakas ja mõtterikas sisu, heatahtlik, õiglane ja asjatundlik sündmuste arvuistus enam juhliwas ning õpetlikus mõttes kui mahategewalt. Mõnitusi ega näaklemisi ja alatur ning kahjurõõmulikku mahategemist ei tunne

„WÕRUMAA“,

ega aja kitsarinnalist erakonna poliitikat. Erakonna põhimõte, missugune ta ka oleks, ei tohi takistada nimelamast seda head, mis on enesete keskel.

„WÕRUMAA“

on ära tunnud, et tülitsemiste ja näaklemistega kaugele ei saa, waid tahame elada, siis peame sõbra-

likult käsikäes ülesehitawat tööd tegema ja ükskeist enam usaldama.

„WÕRUMAA“

kirjasaajate võrk ulatab kaugele üle linna ja maakonna piiride ja ei puudu paremad kaasiõõlised ka pea- ja teistes linnades. Eriti kodulinnas on lehe sisu kallal hoolega tööl kõik haritud ja arukamad jõud.

„WÕRUMAA“

on kooli ja noorte kui ka kõigi edasipüüdwa ja kainema kodanikkude-kihi sõber.

Sarnase sihi ja waimlise jagawaraga warustatud, loodab leht, et ta warsti sinna maale jõuab, mil ta ei puudu ühegi korraliku perekonna laual. Ainult kes parteilikust lühikesenägellikusest pimestatud, need ei kuuluta „WÕRUMAA“S, ega loe

„WÕRUMAAD“,

mis maksab postiga tellides ainult 30 marka kuus ja postita 25 marka.

Address: WÕRU, postkast 25.

Wabameelne poliitiline ajaleht

„MEIE MAA“

ilmub Kuresaares kaks korda nädalas

ja on kõige loetawam leht saartel. Asjalikud juhtkirjad ja muud artiklid. Rohkesti sõnumeid saartelt. Kauge-malt kodumaa kui ka välismaade elust nädalaülewaated ja kokkuwõetud sõnumid.

Jutunurk toob häid algupäraseid kui ka tõlgitud jutte, westeid, seda ja teist, nalja jne.

„MEIE MAAS“ ilmunud kuulutused saawad Saaremaal laiemalt tuttawaks kui ühegi teise ajalehe kaudu.

Romaan

N^o 16

Ilmuub igaks 1. ja 15. kuupäevaks.

1923

II aastakäik.

N^o 1260

Punasel kaldal.

Saksa kirjaniku August Bothe romaani.

7

„Antje, jäta meid üksi“, palus ta hääletult.

Kapten pööratas rusikaga laua pihka, mis kolde kõrval seisis, nii et selle peal seiswad nõud waljusti klirisejid.

„Antje jääb siia“, müristas ta, „sest temal on selle asjaga ka tegemist.“

Antje pigistas filmad kinni. Terwe kööb keerles äkki tema ümber.

See polnud ju jugugi võimalik. Parun Geert ja punane Dje? Ei, kapten oli purjus. Mis äridest ta rääkis? Kas ei paistnud, nagu oleks ta tahtnud parunit sundida? Ja kui imelik paistis talle ta kasuiga? Ta muidu nii priiske nagu kahwatu, juuksed sassis!

„Sumalamees“, tähendas kapten rõhuga, „peab esimesena tött rääkima, ja kui ta selle wastu eksib, siis on tal kurivaim esimesena kufil, palju ennem kui meil; tema waletada ei tohi. Nii siis, õpetaja, ärge punnige kauemini wastu ja ütlege parunile, et ma olen tött rääkinud. Kui te seda ei tee, siis peate seda tegema awalikult, nii tõesti kui minu nimi kapten Tamen on. Ja see seal“, jätkas ta Antje peale tähendades, „peab ka tunnistama, et see tött ei ole, mis inimesed Henning Rinkenist ja Djeft räägiwad. Ütleb tema, et see tühihutt on, tema, kes selle mehe naine on, siis ustakse seda ka kindlasti.“

„Ja kui ma seda ei tee, kapten? Kui ma kogu ilmale näkku lühandan, et see patt, taewa poole lühandan patt on, mis Teie tütar minu wastu teinud, ja et ma seda ei sallin, et üks aus mees ta oma maija wõtab, Dje, kelle süü see on, et minu lastel isa on, kes neile ei julge filmata waadata,“ hüüdis Antje wihafelt — „mis teeksite siis herwa kapten?“

Klaus Tamen wistatas läbi hammaste. Ta

filmis läikis selge jurutud tigidus, kui ta habet jilitades wastas:

„Ütleksin, et olemas on inimene, kes teab, kuidas see sündis, et Sören Nielsen surma sai, ja et see inimene lähed ja seda tunnistab, kui jeks tema armates aeg käes on.“

Wana õpetaja langes wanudes rooto-life. Antje aga nõjatas oma pead wastu külmi seinaküwa. Ta oli kahwatanud kui furnu, juu krimpisus.

„Nii,“ õpetas kapten õhates, — „nüüd loodetakwasti teate, mis peate tegema. Mina ei nõua teilt midagi muud, kui seda, et ütlete Dje ausa neiu olemat, et hoiate Henning Rinkenist waike ja et õpetaja parunile teatab, et see, mis mina ta isalt tean, õige on. Kui suudate parunit wenustada, siis waikein kui haud ja keegi ei pea teada saama, kuidas Sören Nielsen suri. Kas saite aru?“

Õpetaja, kas waetwaga toolilt tõusnud, wiskas tõrjuwalt käega.

„Tehtke, mis tahate, kapten, aga seda ütlen ma Teile kui õpetaja ning inimene: Ennem kui ma sallin, et Geert Rangkau, Teie poolt sunnitama, Teie patuse lapse koju wiib, ennem mingi maailm-puruks. Kui mina õpetajana siamaani olen hoidnud, mis mulle saladusena kätte usaldatud, siis talitajin ma dieti: aga Teiega, Klaus Tamen, mina ei ühine. Wädage seda meeles. Balju wähem halb on see parun Rangkau, kui ta oma isa üle isegi kõige pahemat kuuleb, kui et Teiega ja Teie tütreaga ühendusse astub. Sinna jõuaksite ainult kõige tooremate ähwarduste waral, sest ial ei lähe Geert wabatahtlikult Teie seltsi!“

Wabasuse hingetõmbus paisutas Antje rinda. Kasuifal oli õigus. Kuidas oli ta mi-

nutitti kahelda mõinud Geerti juures. Jial ei mõinud see mees lõhku minna, mis temale üles seatud.

Oje ja Geert! See mõte tegi ta vere hul- luts; kõik ta verepooned olid palawikus. Ei, see ei tohtinud ial sündida. Nii õnnetuks ei pidanud suur, helde, omakasupüüdmata Geert ial saama, ja kui ka tema, Antje, kümme kor- da sellepärast hukkus.

Ta ajas selja sirgetks. Rummaline hiilgu- s färas ta filmades, kui ta, kapteni ette astudes, ütles:

„Teie olete asjata siia tulnud, herra kap- ten. Meie tunnistuse peale selle üle, mis tea- me, ei juuda ei Teie ega Teie ähwardused wä- hematti mõju avaldada. Lehtke, mida Te ei wõi tegemata jätta. Aga seda ütlen ma: ial ei falli ma, et Geert Ranzau Teie roojaste kä- te wahete satub.“

„Antje,“ manitses õpetaja, käsi üles tõstes.

„Suba,“ tõrjus Antje. „Suba, et kord wälja ütlen, et see selle mehe tiitar oli, kes mind ju lapsest saadik oma põlewa wihaga piin- nas, kes ju lapsena oma himustawad käed wäl- ja sirutas selle järele, mis mulle ja mu süda- mele püha oli. Mitte armastuse pärast, wilet- sa fire pärast wõttis ta minult wiimaks weel mehe ja mu lastelt isa, ainult selleks, et mul- le walu teha ja mind mudasse rufuda. Ja sel- le heaks peaksin ma weel tunnistust andma sel- le wastu, kes ju warajamast lapseast saadik minu kõige õhwrimeelsem sõber oli, kelle sõp- rus minu wastu Oje wiha nii mehtifuks tegi, et ta mind pimedas fires löi, kui Geert minu wastu lahke oli? Ei, Oje Rameni heaks ei tee ma midagi, isegi kui selle läbi omale surmatun- nil wõiksin igawese õndsuse lumastada!“

Õpetaja filmitfes kohtunult oma muidu nii sõnasehwa, waikist kasutitart. Misparast är- ritas ta kapteni, kes wististi purjus oli, weel enam?

Kapten Lamen wahtis oma saabaste laia- dele ninadele ja mängis oma uuriripatsitega. Pilkaw joon seisis ta punasel näol ja ta filmis ketsijid nagu wuhisewad tulekeeled.

„Kaisbele juba mõistust pähe panna ei saa,“ naeris ta karedasti. „Kuidas ise soowi- te, proua Rinkens. Kuid tagajärjed kannate ise. Wõin Teile ainult ütelda, kui minu tiitar parunile ei saa, siis wastutate Teie selle eest. Parun on siis saarel ja mujalgi kadunud mees, ja mina lähen kohtusse ja teatan seal, kes Sö- ren Rielsen maha löi. Nii, elage hästi, nüüd ei ole mul enam midagi ütelda.“

„Teie teate, kes minu poja maha löi?“ wärises küsimus õpetaja huultelt. „Ja Teie et

taha ning ei teata mitte, kes tegija oli, sest et Te oma waikimisest kasu loodate. Wuih, häbi Teile, kapten Lamen!“

„Kes teab, kas Teie teisiti mõtleksite, õpe- taja-herra, kui minu jutt Teie omast lihast oleks,“ pilkas kapten, juba ufse juures seisdes. „Jutlustada ostate kaunis hästi, aga tegutse- da selle järele, mis jutlustate, seda pole te oma usuäris weel õppinud.“

„Teie peate mõrtfuka nime üttema, kui te- da tunnete, Klaus Lamen, ja, Sumala eest, mina ei halastaks tema peale ega päästaks te- da karistawa õigluse käest, ja olgu ta kas wõi mu wend, kui selle juures ka mu jüda lõhkeks.“

„Jsa!“ kiljatas Antje. „Jsa!“

Kohtunult filmitfes wanamees noort prouat, kes teda nii mehtifult kiljatades peatas.

„Jah!“ noogutas Klaus Lamen pilkawalt. „Küsiige proua Rinkensilt. Tema filmist näen ma, et ta sedasama teab, mis mina tean. Noh, siis saab ta ka aru, kui hea see on, kui ta Oje- ga rahu peab. Sumalaga!“

Üks läks finni ja Antje seisis tardumult na- gu kwiisammas ning wahtis kustunud filmil wanale õpetajale, kes enesel walged juuksed ot- sa eest kõrwale lükkas ja wärisewal häälel kü- sis:

„Mis see oli? Mis tahtis ta sellega üteld- da? Wägew Sumal,“ karjatas ta siis äkki, „ega ta ometi ei arwa, et sinu mees — et Henning Rinkens — ? — Ei, see ei wõi ju olla! See oleks kole!“

Juba lamas Antje ta jalgade ees. Ta põl- wede ümbert finni wõttes nuukfus ta:

„Sina ütlesid seda wälja, mis ma tihti õõ- sel salamahli olen mõtelnud ja kartnud, mis mu hinge on koormanud, see hirmus kahklus, mida see hirmus mees, kes nii paha ja nurja- tu on, kasutada tahab meie hukutamiseks. Aga usu mind, isa, see pole tõsi. Minult paiste rää- gib Henningi wastu, ja seda paistet piitab kap- ten kasutada meie pehmekestegemiseks. See ei wõi, ei wõi ju tõsi olla,“ kiljatas ta. „Henning Rinkens wandus ju oma laste ja ise oma elu juures, et ta Söreni asjus süütu on. Oleks see teisiti, siis peaksid ju, isa, minu ja mu lap- sed oma majast minema ajama ja ma ei wõik- s ial, ei ial enam sinu juures olla!“

„Jää rahulikult, mu laps, jää rahuli- kult,“ manitses õpetaja ja tõstis Antje üles oma käte wahete, kuna sügawa halastuse püha paiste ta sinifilmadesse tõusis. „Mis wõiksid sa kannatada, kuidas ennaft piinata, aga ole jul- ge, waene laps, mina ja ema — meie oleme sinu nõus. Hullus oli see, mis kaptenist kõ- neleb. Sinu oma last kõrgele upitada ei ko- huta teda tagasi ühegi abinõu eest. Peaks kap-

ten tõesti seda kahtlust laiali laotama, siis seisab sinu mees puhtalt ja wabalt uurimise ees, sest ta võib küll olla äge, kirgline, isegi jäme, aga alati kurjategija Henning Rinkens ei ole!"

"Seda arwan minagi," kajas äkki Geert Rangkau hääl. See astus parajasti kätte, oli wiimaseid sõnu kuulnud ja waatas nüüd imes- tades ühelt teiselt.

"Mis, pisarad, proua Antje?" küsis ta murelikult. "Kas tegi Teile keegi haiget? Kas on jälle wana kahtlus Teile piinamas?"

"Sumalale tänu, et tulete, armas Geert," hüüdis õpetaja ja sirutas tulijale mõlemad käed wastu. "Tahtsin juba Teile järele saata, sest mul on Teilega tähtsaid asju rääkida."

"Tahtsin öieti ju eile õhtul siia tulla, aga ei saanud enam. Teile saate aru, kui Teile üklen, et ma enda eile krahwinna Svea Lantsingiga kihlasin."

Õpetaja kahmas kättega kibras otseajele.

Antje aga jooksis Rangkau juurde, wõttis ta kätest finni, millele ta palawad pisarad lange- sid, ja muusjus:

"Mitte punase Dsega, oh Sumal, ma tä- nan sind, mitte punase Dsega!"

Wõõrastades waatas Geert kirglikult eru- tatud naisele, kes ta jalgade ette ahwardas wa- riseda.

"Antje," palus ta pehmosti ja tahtmatult kätt ta ümber pannes, "Teie muresete veel omas walus minu eest?"

Antje noogutas tummalt pead. Silmapil- gu hoibis Geert walgete juustega naise tuge- wa, uhke keha oma rinnal. Ta äkitselt tundis ta, kuidas nagu wärin Antje kehast läbi käis, kui ta enda ta käte wahelt wabastas. Ja seda wärinat tundis temagi, kui ta käsitwarred löd- walt alla langefid.

"Antje on wäga erutatud," tähendas raut wäriwawal hääl. "Kapten Lamen oli siin ja jutustas, Teile olla tema punase Dse omale abikaasaks walinud, ja Teile teate ju, mis Ant- je selle poolt on kannatanud. Nüüd on kõik jälle hea, armas Geert, ja mina soowin Teile südamest õnne. Nüüd lähewad kapteni kawat- sused iseeneselt luhka."

Geerti päewitanud nagu tumenes. Pala- wasti tõusis weri talle näkku.

Nüüd oli tartwis wõtlusele asuda saatuse- ga, mille ta ise wälja kutsunud.

"Jutt kapteni pärast ma tulengi, armas herwa õpetaja."

"Antje, too meile minu tuppä küllma jooki. Tead, too tumepunast. Päew lõpeb paremini kui ta algas, ja sina Antje, pead ka jälle pead püsti kandma. Kõik kapteni jutt on ju loba, küll näed. Et's ole?"

"Jah, isa."

Lurikalt filmitfes Geert noore naise pi- rarest märga nägu. Ta lootis tema poolt üht pilku, aga Antje ei waadanud üles, kui ta wana õpetaja seltsis toast lahtus.

Kui Geert mõne minuti eest tuli, oli tuba walge ja päiksepaisne olnud, nüüd aga oli ta nii tume, nagu oleks kätte jõudnud öö.

Antje aga põlmitas kolde kõrwal ja tõstis käed palwetades üles:

"Lee ta õnnelikuks, kõigemägewam Sumal," palwetas ta, "ja kaitse teda wana Lameni ja Dse eest!"

Wärin raputas Antje keha. Ta kartis pu- nast Dset, aga seekord mitte enese pärast, waid ühe teise pärast.

Geert oli kihlatud! Kihlatud ilusa proua- ga, keda ta mõne päewa eest weidike aega näi- nud ja kelle külmad filmad ta südame olid kül- maks teinud.

Geert armastas Sveat mististi wäga.

Jälle raputas wärin Antjed. Wäsinult tõusis ta. Salad olid tal rasked ja ta pisarad woolasid weel ifka.

"Ema, Karlinken ostab juba kududa," ka- jas korraga hele laps ehäl. "Nüüd kudun mi- na wäikele Beerile sukad ja mitte enam sina, ema."

Antje pigistas lapse rinnale. See filitas ta märgi palgeid.

"Oh sina, sina, mu kallis," sojistas ta. "Kui rikas olen ma sinu läbi!"

Ja Karlinken wõttis ta kaela ümber finni ja surus enda ta põse najale.

Nii istusid nad kaua, ema ja laps, üsna wäikeselt, üsna üksi, ja wäljas loodus päike. Weripunaselt wajus ta meresse.

13.

Nagu metsikult läinud norstatwad hobused tormasid wood, torni farnaselt wahutades ja müri- nal wastu kallast lahtudes.

Tormis proowitud liiwäluidetest käis läbi wärin ja wigamine. Nagu udupilm lendas wal- ge liiw õhus ja mattis kõik halli loori sisse, ja siis atwanesid haetawäravad. Raskesti lahtus wiim maha.

Wõllamäe ääres madalas meremeeste toas siras tuli. Laiade akende ruudud kirisesid ja wana nikerdatud kella pendlilööb wakis.

"Miskugune õudne öö," mõtles Dse La- men juukseid lahti tehes ja neid kui punaseid laineid peost läbi lastes, "ja isa ei ole ifka weel koju tulnud."

Ta kuulatas terawasti wälja hõsse. Kuid ei kuulnud muud kui woogude mühinat ja lain-

te lastumist vastu Punast kallast ja vihma pladinat.

Laev, mis madala toa laest alla rippus, liikus siia-tänna. Ose meelest paistis ta olevat nagu vari. See oli mudel sest laevast, millega ta isa kord Indias käinud. Oh, mis oli tal selle sõiduga tegemist. Lustilik tahtis ta olla, dieiti lustilik. Müüid oli ta sihil. Isa oli eile õpetajamajast väga rahulolles tagasi tulnud.

Antje ja Henning Rinkenji poolt polnud tal midagi karta; need mõisid rõõmsad olla, kui ta waikis.

Ja Geert Ranzau?

Palaw laine woogas üle neiu kahwatanud näo. Teda mõita, kui isa kõik ärilise külje korda seadis, oli kerge — tema meelest.

Ta oli seda selgesti tunnud tookord, kui Geert teda, poolminestanut, paati kandis, kui tormilikult ta süda oli tuisunud, ja ta tundis mehi.

Kui palaw tuba oli. Ose wistas kitsa, punase kujutud ja kiha ja seisis nüüd walges hojuuhtes (walge pealiskärg), mil punased palistused. Punane oli ta ta woldirikas kuub, mis puusade ümber kuhjus. Ramm käis läbi punaste juuste, mis krabisesid. Särawalt, wõidurõõmsalt wahtisid ta filmad peeglisse.

Ta tundis omast ilust rõõmu, tundis oma wõimust ja tahtis, — tahtis seda hästi kasutada.

Geert Ranzau oli tema omaks saanud sel tunnil, mil ta tema halastades oli julle wõtnud ja koju kannud.

Naeratus lehwis ta ilusast näost üle. Peaegu joobnud wõidutunne walbas teda ja ta naeris nüüd nii waljusti, et see wäljas mõlawast tormistki üle kajas.

Äkitselt peatas ta ehmatades. Punased juuksed rippusid tal segaselt näos. Ta kuulas.

Kas need polnud sammud? Kas wõis küll nüüd weel tulla? Isa see ei olnud. Kas oli tüdruk ukse ta kinni pannud?

Ose tahtis ukse juurde rutata, aga samal filmapilgul astus ta juba suur, lai, wihamast nõretaw mees tупpa.

Nagu ahwardaw hiiglane seisis ta tema ees.

„Henning!“ kiljatas Ose.

„Jah, turmed ja mind weel?“ naeris laewamees. „Näe, näe, oleksin seda weel waewalt uskunud!“

„Mis ja otsid siit?“ küsis Ose pahaselt, oma punaseid juukseid tuklasse wõtates. „Kes lubas sind siia tulla?“

„Lubas? Sinul pole mulle midagi lubada. Olen siin ja asi tahe. Sinu wana istub weel Westerlandis „Lähe“ kõrtsis, kus ta tar-

gasti kõneleb, ehk küll keegi teda ei kuula. Tee korralik punsh, mul on janu.“

Ose ei liikunud.

Henning Rinkenens wistas oma märja õlakuue kaugele tупpa ja rebis kalamehe kübara, mis wahariidest ja millest weesi maha nirisest, peast.

„Kas saab warsti?“ küsis ta karedasti.

Ose keerutas ennast nüüd naerdes ringi.

„Oled sina aga kena. Usud, mina istun siin ja ootan, kuni sul kord jälle meelde tuleb järele küsida, kas ma weel elan?“

Henning Rinkenji pea wajus süüdlaselt longu.

„Sul on õigus,“ leppis ta, kuma kerge kohtumise joon ta näost üle lehwis, „aga minu peal oli niipalju tegemist ja ma polnud eneses weel küllalt selge selle üle, mis tahtsin, nüüd aga tean seda.“

„Mii?“ naeris Ose pilkawalt. „Siis olen ometi uudishimulik.“

Ta süüitas kergesti piiritusleegi teekatla all põlema ja wahtis meremehele oodates näkku.

„Mõtlesin järele,“ ütles Henning wiivitasdes. „Tahan, mis sina tahad, Ose. Lahtim Antjest ja lastest.“

Ose kiljatas tajakesi. Warjatud tuli, kahju rõõmus leek wälkus ta filmis ja ta põsed hakasid lõkendama.

„Ja kuidas ja seda arwad?“ küsis ta lähemale tulles ja Henningile uudishimulikult filma waadates. „Kas usud, et Antje heameelega lahutuslega lepid?“

Tiigri luuramine wälkus ta filmis.

„Antjel pole midagi ütelda“, wastas Rinkenens. „Mina ei jalli koolmeisterdamist. Kas usud, et ta mulle weel mõne lahte sõna ütleb? Mitte mõtetki. Kord ju on mul, aga see on ta kõik. Miipea, kui ma lapsi puudutan, tabab mind ta pahane pilk ja ruttu wiib ta lapsed minu juurest eemale, et ma neid ei näeks, iust nii, nagu wõiks mu pilk lapsi tappa. Kas usud, Ose, et mõtetki wõitwad tappa?“

„Oled küll wiist hull“, wastas Ose, tuli aga huwitatult lähemale ja istus lauale, just „wanaisa“ tooli kõrwale, kuhu meremees oli istunud.

Henning tahtis ta käest kinni wõtta, et seda filitada, aga Ose tõmbas selle wastikult ära.

„Jutustal!“ käskis ta. „Oled ka Antjega juba rääkinud? Kas ütlesid talle juba, et temast tahad lahkuda?“

Henning raputas pead.

„Selleks on weel aega. Küll ta seda näeb, kui asi juba nii kaugele on. See on tema oma süü, et asi nii kaugele edenes. Teeb, nagu

oleksin mina pidalitõbine. Kas usud, tema käib kui kuninganna ja teeb, nagu oleksin mina tema sulane? Olen jest koeraelust tüdinud — tahan jest wiletajusest pääseda. Minustki ööd ei saa magada."

"Mina magan ülitõredasti", naertas Ose ja sirutas käsi. Silmapilgu seisits ta, käed kulla taga, rind woogamas, ja naeratas, nii et meremehele weri palawalt näkku tõusis.

"Aga ta pööras näo kõrvale ja wahtis sinisesse leeki, mis teekatla all surises.

"Lühidalt, mina lahkun", urises laewa-mees. "Lähem salamahiti, üle mere, kus mind keegi ei tunne, keegi ei leia ja kus ma alati ei pruugi näha Antje waikist ja laste nutunägu."

Ose naeris salamahiti ja tegi talle õige kange punshi. Ja magus pidi see ka olema, misjuguist Henning alati armastas. Ornasti ulatas ta mehele aurawa klaasi kätte.

"Ütlejid mulle alati, Ose, et kui ma Antjest lahkun, jina mind maailma otsa saadab. Nii siis, walmistada ennast. Zuba haheksa päewa pärast wõime minna. Lahutust wõib ka Ameerikast toimetada. Siin ei ole minuist kellegil kasu ja mul on kõigest hirmu ära. Noh, mis sa selle kohta ütled? Kas arwad weel, et mul julgus puudub? Oma maa müün ära. Raha mul on. Bisti maja, mille torni kord muidugi murrab, jätan Antjele ja lastele ja wiistuhat taakrit ka. Tema ei tohi ütelda, et ma ta hädasse olen jätanud."

Peaaegu põlglik joon kräwtas Ose huuli. "Oled sa walmis?" küsis meremees, tublit lonksu wõttes. "Müüd on sul ju käes, mida alati tahtsid."

Ose naeris.

"Aga ma ei taha enam. Olen asja ümber mõelnud."

"Sina", ahwardas meremees. "Waata ette, sa tead, et mina nalja ei osta. Ja enesega mängida ei lasse ma ka. Mis sa oled lubanud, seda pead sa ka pidama."

"Ajad muutuvad", wastas Ose, lauall maha libisedes ja Henningi wastu istet wõttes. "Mul on teised kawatsused."

Mõlemad küünarnukid lauall, istus ta ja wahtis kahjurõõmsalt Henningi higistawasse näkku.

Müürtjubes löi mürrin wana Friisi maja kohal ja walendawad walgud wingerdasid läbi öö.

"Sa ei taha?" küendas Henning wihaselt.

"Ei, mina lähem mehele, Henning."

"Sina?"

Müüd hakkas Henning heledasti naerma.

"Kes loll sind õige wõtab? Kas usud, et keegi ei tea, kui paljuid sa oled armastanud ja petnud?"

"Aga üht mitte, Henning. Seda ma armastan."

"Ja see oleks?"

Henning küsis enam lustilikult kui furjalt.

"Parun Ranzau."

Rinkens hakkas mürrisewalt naerma.

"Ujun, et oled lolliks läinud, tüdruk! Parun Ranzau! Zaga targemaks. Ei, Ose, nii loll ma ei ole, et seda usun, ja parun, seda tunnen mina paremini kui jina, wõtab ainult —" — ta kogeles — "noh, mis täitsa puhhas on, mõistad! See hammas lasse eneset rahulikult juust wälja tõmmata!"

Wälkuwail silmil kargas Ose üles. Nais, nagu oleks ta tahtnud Rinkenile kui wihane kass kallale karata, aga ta walitses oma üle ja ütles lühidalt:

"Ja on paruniga asjad juba korda ajanud, kui teada tahad."

"Nii", pilkas Rinkens, "ja mina pean seda lollust uskuma, ainult selleks, et jina minuist lahti jaaksid? Ei, Ose, niisugune polnud meie kaup. Sul ei näi aimugi oletwat, et parun enda on krahwinna Lamsingiga kihlanud, jest muidu ei oleks ja mulle niisugust lollust rääkinudki."

"Geert on — ta on — enda — krahwinna Lamsingiga kihlanud?" tuli hooti üle Ose huultele.

Henning Rinkens nägi, kuidas neuu kahwatas, ja ehmatades pani ta pooleni tühjendatud klaasi, mida ta oli tahtnud suu äärde tõsta, lauale.

"Muidugi", wastas Henning peaaegu lõbusasti, "kogu Rampusil jutustatakse seda, ja mina nägin neid täna wahemalt kolm korda käsitäes jalutawat. Ja Ranzau Bundes rääkis seda ka. Tema kardab, et oma ilusa koha kaotab ja nutab müüd igal pool ringi. Paruniasjast ei tule midagi wälja, Ose, see jäta kõrwale. Pealegi ei talli ta iial punaseid juukseid."

"Suu!" küendas Ose kui meeletu ja tormas rusikatega Henningi kallale. "See ei ole tõsi, mis räägid! Sa tahad mind ainult haawata."

Henning tõrjus wihase tüdrukut ainsa liigutusega eemale ja seisits müüd madalas toas. Ta filmas wälkusid ja mustad äiksepilwed lehwisid ta näost, eriti ta otsaesisest üle.

Ose waatles teda ehmunult ja kartes. Gest ta kartis teda, kui Henningil niisugune nägu oli.

"Parun ees wõi parun taga", ütles Rinkens oma ülitõube otsides ja pikkamisi selga ajades. "Parun wõtab teda tahab, aga sinul

Ose, ei ole õigust ühtegi teist meest nõuda kul mind."

Ose ei kuulnudki, mis Henning rääkis; nagu unenäos wadti ta wälja õõsje.

"Sina oled walnis, kui ma sind kutsun, wõi häda sulle", ahwardas Rinkens. "Sinu pärast tuli kõik see õnnetus mulle kaela, et Antjeaga nüüd nii õnnetu olen. Kas ei olnud sina see, kes mu südame Sören Nielseni vastu wihaga ja põlgutusega täitis? Kas ei olnud sina see, kes mulle ööd ja päewad ette lusikas, et Antje mulle truu ei ole? Tema olla Söreni vastu hea olnud ja armastawat teda weelgi? Määgi, kas tegid jeda wõi ei teinud?"

"Jäta mu rahule", hüüdis Ose ja pööras wärisedes kõrwale, "ja ära puutu mind. Jah, jeda ma tegin, sest see on tõsi, ja ma ei tahtnud, et Antje ikka weel jeda woorusmantlit kandis nagu lapseas, kuna mina wäljatõugatu olin. Aga kas mina see ka olin, kes sulle ütles, et mine ja löö Sören Nielsen maha?"

Karjatades taganes Rinkens.

"Ose", urises ta, "Ose!"

"Nii, nüüd oled ja minu pihus", naeratas neiu jultunult. "Kas tahad jalata, mida ma tean, ja kas tahad nüüd weel nõuda, et ma sinuga ühes pean minema?"

"Jah", kiffendas Rinkens metsikult. "Mis ma olen, milleks ma olen saanud, jeda olen ma sinu läbi, ja wilets, külma südamega inimene. Julge weel nimetada jeda lolli kahtlust, mis praegu avaldasid, ja sa pead mind tundma õppima. Olen ju küllalt kaua su mängu jallinud. Nüüd on sel lõpp. Sina kuulud mulle ja ma näitan sulle, et Henning Rinkens oma naist ja lapsi ja südameunnistust ilmaaegu ei ohwerda. Ma ei taha üksi ja wae-ne olla. Ei, hädas ja häbis ja surmas pead sina mind saatma, nurjatu naine! — Antje, Antje!" kiffendas ta siis äkki ja lõi käed oma näo ette, "mis olen ma sulle teinud?!"

Kralt, ehmunult, kiirgawail kasjifilmil jilmitfes Ose meest, kelle lai rind nagu krambis tõusis ja kes nüüd oma kübara pähe pani ja ufje poole tuikus.

"Henning!" tahtis ta hüüda, aga sõna juri tal juhu. Ta kartis Henning Rinkensi, meest, kellega ta ikka ainult mänginud.

Kõmatas kõuekürgatus, ja mürtjudes kulus üks lahkuja taga finni.

Ose oli üksi. Walendawad walgud wingerdasi läbi toa ja furnukahwatu tüdruk lamas põrandal põlwili ja ringutas käsi. Aga ta mõtted ei wiibinud enam Henning Rinkensi juures, jeda ta weel igatahes wõis kahjutaks teha, kui mees mõislikumaks ei jaanud. Ei. Ta mõtted ruttasid jelle juures, kes enda ühe

teisega fihlanud, aga kes, nagu isa ütelnud, ainult teda wõis naiseks tahta.

"Ära antud", ägas ta, "kõik on wale! Mh oleksin ma jurnud, oleksin ma jurnud!"

Metsikult möllas torm wana Jriisi maha ümber. Lamp kustus ja tontlikult kõlkus wana laewamudel wälkude walgustusel lae all jina ja sinna.

Ose peitis näo käte wahle. Ta ei wõinud jeda näha. Kõhe homme tahtis ta jelle ära koristada, kõhe homme. Mh, temale enam hommet ei olnudki, nagu ta jeda oli metsikutel öödel palawalt lootnud ja ihanud.

Raskesti tõusis ta ja wankus oma tupp. See oli hea, et isa kodus ei olnud; ta oleks pidanud talle pahu asju ütlima. Ja mis kasu oli jelt? Mis sündinud, jeda ei saanud enam sündimatuks teha, ja minewikust tõusid hallid, hirmsad warjud ning tumestajid ta päiksewalget päema.

Ose sel suweööd ei uinunud. Walitfes torm. Suuril, tühjel filmil wahtis ta tühjusse. Nagu tulekuma seifid punased juuksed ta näo ümber, milles ta filmad rohelt kiirgasid.

Weel ei lõpetanud Ose mängu. Sundida tahtis ta oma isa sellega, mis teadis, sundida, kuni ta tahteta ta jalgade ees lamas.

Mis oli tal asja pruudiga. Tema, Ose Tameni, omaks pidi Geert jaama ja iga tee, mis ta fihile wiis, oli talle hea. Juba homme tahtis ta Geertile oma wõimu näidata.

Ose keeras küljeli ja naeratus lehwis ta näost üle. Ükitselt heitus ta. Mis see oli?

Mürtjudes oli ta ema pilt seinalt maha kukkunud, ainsa hinge pilt, jeda Ose oli armastanud.

Ja ta põlwitas woodi kõrwal ja wahtis tarretult pilbile, mis talle hommikuse ao kahwatul paistel põrandalt vastu wahtis.

"Ema!" nuukfus ta. "Ema, mispärast olen ma nii pahaks saanud?!"

Pilt ei wastanud.

Tummalt, tõfistel filmadel seifis ta maas ja päewa esimene, punane kiir wärises temast üle.

Ja ikka waitsemaks jäi wäljas ta merespind.

Ose kattis oma näo kätega finni ja nuttis kibedasti. Ta jüda oli täis haledust ja piina.

14.

Sügawates wiolettwärmides firendas meri. Suured walged wahumäed ruttasid hullu kiirusega wastu Punast kaljutallast ja walgele, läikiwale liiwale.

Osea Lanjing seifis oma Rampeni rawit-

juumajas olewa korteri elutoa afna juures — rawitusmaja seisjäs Bunase kalda peaaegu kõige kõrgemal tipul — ja wahtis mõttes kaugele. Tema muudu nii õitsew nagu oli wärwita ja särastilmade ümber seisjäd sinikad warjud. Weisi läts ikka tumedamaks. Semal näis ta olewat otse must, kuna ta Disti pool kaldal sinikas-rohelisena siras.

Walged kajakad tõusjäd pikkamisi õhku ja kadusjäd ruttu taewasinasse. Teised tantšisjäd ja helgitasjäd oma hõbetiibu mühisewa mere kräsujuuste kohal.

Svea silmitsef sedä muutlikku mängu ja ta käed läksjäd kramplikult kokku. Müüid oli ta eesmärgil. Geert oli tema oma, aga taewanormaw õndsus, mis temast lootmas ootusef läbi hoowas, oli taganenud tugewa kainemise eest.

Ta oli omale tundi, mil Geert temale andus, enesele teisiti ette kujutanud, kui ta süda pikkadel sõudel tema armastuse järele õhtas.

Taewaõndsusse joovastawast õnnest oli ta unistanud, ja müüid olid teda ainult halb igapäewasus raskesti ja rõhuvalt sülle wõtnud.

Kui Geert päewal pärast hülgejahti õhtul Svea juurde tuli, palawlikult temast oodatud, oli ta wäga tõsine wälja näinud, mitte jugugi kui niisugune, kes tuleb enesele õnne otsima.

Svea oli talle omas toas lastnud teelaua katta. Üsna üksi tahtis ta armastatud mehega olla, kui ta temale ütles, et ta peaks eluajaks terra omaks saama.

Geerti tõsine nagu halwas juba ta südame kiiret lööki, ja kui siis Geert temalt nii kangele ja pühalikult küsis, kas ta temale eluteel tahaks truu jeltšiline olla, kui ta oma tunnetest kõneles, mis teda aastate kaupa siia ja sinna wisanud, kui ta temale isegi tunnistas, et üht teist naist, kes talle kätte saamatu, armastawat, aga et ta tema armastuses lootwat jälle terveks saada, siis oleks Svea talle kõige parema meelega näkku löönud. Nii siis wõttis ta tema ainult jellepärast, et keegi teine teda ei tahtnud, teine, keda ta ei tunnudki, waid keda ta leekiwalt wihtas, ja Geertil oli weel julgust talle seda ütelda. Svea oleks peaaegu karjatanud walu pärast, aga oli oma üle walitsenud. Geert ei tohtinud käitsa kaduma minna. Ta pidi tema kallal täitma Samaria mehe osa, kuna ta süda temalt leekiwat armastust ihkas.

Geert rääkis palju arusaamata asju omast isast ja ühest wanast kaptenist, millest ta sugugi aru ei saanud, ja siis andis ta temale wäsinud huultel ka suud.

Svea wärisef, kui nende muisude peale mõtles. Ei, Geert ei armastanud teda. Minult wäljelt oli ta kätte saanud, mida ta oli

fätte saada tahtnud. Aga jellepärast ei tahtnud ta temast loobuda. Müüid oli tal wõimalus oma wõimu proowida. Ta tahtis teda oma armastusega küllastada, teda täitsa oma leekmantlisje peita, nii et ta hingegi tagasi ei saanud. Siis oli wõit kindel.

Minult Godewar tegi talle muuret. Laps oli õhtul Tammo Rõhrjeni jeltšis Westerlandist sárawas tujus tagasi tulnud, kui ta Godewarile Geerti juuresolekul teatas, et ta enda praegu Geert Nankauga kihlanud, ja siis oli Godewar hirmsasti kihjatades põlwilt kukkunud ja neile heitumult otsa wahtinud.

Ta siis oli ta naernud, nii kummaliselt naernud, et Svea weel praegugi wärisef, kui selle peale mõtles. Kui ta siis kätt oli rahustades tahtnud tiitre piha ümber panna, oli Godewar ta nagu meeletu tagasi liikunud:

„Ara mind puutu“, oli ta kõledalt karjunud, „sina, kes ja kõik enesele wõtad, õnne, elu, kõik, mis ju lapsele kuulub; kes ja ainult enese peale mõtleb, kes ja üal ei küsi, kas ta ühele teisele ei kuulu oja sellest õnnest, mis ja enesele kifub!“

Godewar oli oma tuppä tormanud, ja Svea oli talle Geerti soowil, kes üsna kohkunud oli, järele rutanud.

Godewar oli woodis kummuli olnud ägedasti nuttes ja ikka jälle hüüdes: „Müüid ei ole mul enam emagi!“

Asjatud olid kõik rahustamised, kõik silitamised, kõik töötused. Godewar oli talle wihaselt, peaaegu põlgawalt näkku waadanud.

Svea oli ikka jälle, hirmsasti heitumult, oma last palunud:

„Aga toibu ometi, armas laps. Waata, mina olen ju alles nii noor, ma tahaksin maailma õnnest ka weel ühe osa saada. Geert on minu wastu wististi hea ja lahke isa. Ja kui kaua kestab see weel, siis lähed ja Tammoga minust eemale ja mina jään üsna üksi. Sa wõid weel rõõmus olla, kui mul keegi on, kelle pärast ma elan, kes mind mõistab ja armastab.“

„Jah, sina, ikka ainult sina!“ oli Godewar muksunud, oma walgjat pead patjadesje peites. „Minult enese peale mõtleb ja ja mitte minu peale. Sa tead seda juba ammu, et ma teda armastan, seda meest, kelle ja oled omale wõtnud, ja et ma temale peale ju lapseas armastusega waatafin. Sa nägid mu armastust kaswawat, ja edendasid seda, alati ikka jälle Geerti lähedust otsides, sest et ja ennast ise oma soowidest lastsid juhtida. Kas minu laps selle juures kas wõi huffus, mis sina sellest küsijid. Aga kui ja hakkasid minu südant lugema, kui nägid, et ma ikka sugawamale oma õnnetusse firesse sattusin, siis tahtsid mind

Tammoga võimalikult ruttu kofku panna, et mind enesel teelt koristada; sul ei tulnud meeldegi küsida, kas mina sellejuures õnnelikult või õnnetuks saan. Tammoo on hea pois, aga ma ei armasta teda. Sjal ei lähe ma talle naifeks. Kui ja aga Geerti võtad, ema, siis lähen ma mereesse. Ma juren, kui temale pean „ija“ ütleva, nagu ma sind ial enam ei nimeta ema nimega, kui ja enesele jelle meheks valid, kes sind ei armastagi, kelle mõteted mujal viibivad, kui ta meil viibib, ja kes sind ainult aitab, sest et ja seda tahad, sest et tema tahes sinu tahtest nõrgem on.“

Nagu nuuhpoovid olid Godewari sõnad Svea jüdamesse langenud. Mlasti omakasu, mis teda alati juhtinud, sai elavaks ta tütreks, kes noores neius; seesama kirgline himustus lõi Godewaris lõvendama, ja hoolimatult, nagu ema ise, nõudis laps oma õigust emalt.

„Armas Godewar, mu ainus laps“, palus Svea meelitades, „jää ometi esiti rahulikult. Kõik võib ju veel heaks saada. Mina ei taha sind ju sugugi sundida Tammoo naifeks saama, kui ja seda ei taha!“

Godewar hakkas kergemini hingama ja ta siinifilmad pöörasid kindlasti ema näole.

„Ja sina ei lähe temale mitte, — Geert Rangkaule?“ küsis ta tundedasti.

„Godewar, ole ometi mõistlik, mu arusaaja laps, homme räägime sellest edasi. Sina oled liig äritatud, saadan sulle tüdrukut, kes sulle palawat teed teeb ja su woodisse asetab, mu waene laps. Aga ja pead ka hea ja sõnakuulelik olema. Kas jah?“

Godewar pööras näo seina poole.

„Mine aga“, ütles ta karedasti. „Mulle ei ole sind vaja, ka tüdrukut mitte; tahan üksi olla. Mine juba“, hüüdis ta uesti ja hakkas nutma, „mine juba oma peigmehe juurde ja ille talle, et ja ta oma lapselt oled warastanud!“

„Godewar!“ hüüdis krahwinna nüüd karedalt, ja ajas enda uhkesti sirgeteks. „Misjuuresid sõnu ja enesele oma ema vastu lubad? Sina ei lahtu omast toast enne, kui mina seda luban, ja see sünnib siis, kui ja enda jälle oled leidnud ja enda üle jaksad walitfeda. Kui ja ei kuule heaga, siis peab waljus su jälle sõnakuulmisele sundima.“

Nende sõnadega oli Svea wälja läinud, uft oma taga lufustades. Nagu kramplit nuufumine rebitud, piinatud inimejerinnast oli ta taga kuuldnud, tema aga oli rutanud Geerti juurde, kes rahutult ja ehmumult elutoas edasitagaft häis ja talle murelikult wastu waatas.

„Mis sel lapsel ometi on?“ oli Geert ojamõtlikult küsinud. „Smetan ülitwäga, et laps meie kihluse niimoodi wastu wõtab. Uskusin

alati, et ta mind hästi jallib, ja müüd näib ometi, et mõte meie kihluse peale teda kohutusega täidab, mis minule loomulikult õige walus on.“

„Wulle ka“, oli Svea kogelenud, „aga jätame jelle müüd, mu armas. Godewar on wahwa tüdruk, küu ta sellest juba jagu saab. Ta on äritatud kofjalooft Tammoga — ma rääkisin sulle juba jeeft. Paar päewa rahu, ja kõik on jälle korras.“

„Andku Jumal“, oli Geert raskesti ohanud. „See wiskab meie eluteele musta warju.“

„Vollus, armjam. Godewar on ijemeelne ja hellitatud. Wastutan selle eest, et ta järele annab ja mõistlikult saab.“

Aga Svea ei olets pidanud selle eest wastutust oma peale wõtma. Krahwinna Svea lütkas juuksed otjaesijelt kõrwale ja ohkas raskesti.

Millijets koormaks jee laps talle ometi oli!

Godewar kirjutas müüd omas woodis kinnifilmil, nagu magaja, ja kõik manitfused, kõik waljus ja armastus pörkas tema pealt wõimetult tagaft. Ta ei sõbunud, ei ioonud ega rääkinud; ainult kui ema ta juurde astus, wärijes ta tajakaft wõi karjatas kõrjedes.

Oli lutjutud arft. See raputas pead.

„Selle jündmuse eel pidi käima sügaw hingelik pörutus“, oli ta Sveale ütelnud. „Õidke jeda õrna taimet, krahwinna, niifugune noor inimefetain närbib ruttu. Mitte kõige wähe-
matti ärewuift, ainult rahu, weel kord rahu; ei wasturääkimist, kui ta wahest midagi jöledat nõuab, waid katjuda ta mõtteid kõrwale juhtida, ja niipea kui ta juba paranema hakkab, palju wärsket õhku ja rõõmsaid mõtteid.“

Jah, kui neid saats andal

Svea istus kurnwalt ja wahtis tuhmit wälja merele. Päite oli loodenemas. Seekiwalt, nagu punane tulekera, puhkes ta woogudel, enne kui laintehauda kastus.

Veegi kiireb lagunesid wärtsebes laiali wahutawatele woogudele ja palistajid leekpunaselt hallmufti pilwi, mis uugufest meftifufest sarnitüd kaljud horitfondil üles kerkifid.

Ja siis hakkasid need pilwemäedki leetima. Nagu lofs tõufid nad rooifwalguses järwast, lainetawast mereft üles.

Svea pilt pööras kõrwale selleft hiilgawast ilufst, mis talle walu tegi, ja uitis wõifimult mõõda kallast. Kirjud merewood wiskasid rooifpunafeid, helerohelisi ja sügawroosiseid ribasid luibetele. Wäha, suur, meftifult kohijem meri ehtis ka ehteta, walget randa õhtul kirjude, hiilgawate ribadega. (Särqneb.)

Kuidas Billy sõbra kaotas.

Ameerika Saksa kirjaniik Erwin Rosen.

Oli hilisjumi. Sadanded, tuhanded ja veel Ford tuhanded tühjad kaubawagunid weeresid Lääne-Ameerika raudteeroobastel Nebraskas niisuriigi poole, et targasti ärajaotatult Omaha ja Lincoln suurte kaubajaamade kõrvalistel roobastel lõikusaega ära oodata: kuldnisu kahisemat jõge, mis kõik jalwed pidi täitma, wiljaõnnistust, mille järele hiiglaadid Chicago ja St. Louis jänutsefid. Päewal ja ööl weeresid wagunid kohale. Minult merewaheliste kiirrongide jaoks, kes tunni järele sõidawad, peatus niisumoo mõne filmapilgu. Teised reisirongid aga, kohalikud ja segarongid, pidid ootama, olgugi, et selle läbi hirmus hiljaks jäid, kuni niisurongid tee lahti tegid. Sest lõikuse palamatel tööpäewadel oli niisuriigil Nebraskal ainult kaht asja waja: mehi, kes niisu lõikafid, ja wagunid, mis niisu uue maailma wiljatentrumidesse wedafid. Minult lühikest aega tarwitab Nebraska neid mehi ja wagunid — siis aga tungiwalt, nii tungiwalt, et niisuriigi head inimesed omas lõikusehädas üksiteisel raudteewagunid nina eest ära warastafid ja arrestid panid iga meespoost isiku peale, kel terwed käed ja jalad.

Cornville šheriff (kohtunik) andis niisuguse fallimatuse tarwis toredat eeskuju... Maoli maas wanabe raudteeroobaste hunniku taga, filmitse ta muigades tühjade wagunite rongi, mis pihtese Cornville jaamatele kõrwalistele roobastele ragises.

„Neis peitub mististi paar „jänest!“ pomises seadusemees lootuslikult.

Ta filmitse huiwiga, kuidas mõlemad rongiteenijad esimene ja wiimane waguni rataste alla puuhalud nihutafid, et rong weerema ei saaks hakata; kuidas nad wagunid lahti haafid ja ise tendrile ronifid; kuidas wedur puheldes jälle minema tosfas — tagasi Omaha sõlmejaama... Üksinda ja mahajäetuna seifis pikk rong tühjadel roobastel. Midagi polnud liikumas. Wiis minutit, kümme minutit, weewand tundi ootas šheriff kannatlikult. Siis — awanes ühe kaubawaguni üks tafatefi kumude.

„Mhaa!“ ütles šheriff.

Drillriidega, mis enne wõis sinine olnud olla, kaetud jalg tuli nähtawale; teine, nähtawasti selle juurde kuuluv jalg järgnes, ülemine tehaosa nihkus järele — hüpe — kukumine — ja üks hulguisemoodi wäljanägew isik seifis roobaste kõrwal.

„Tule wälja, Joe!“ hüüdis isik. „Silmitse ümbrust, mu poeg! See on üks kõige wiletjamatest kohtadest, mida —“

„Tere hommikust, mu herrad!“ ütles šheriff. „Jaa, kes ühe sammuga püsti karanud ja raskest rewolwrit armastusrikkalt käes wibutas. „Soowin teile head hommikut, mu herrad. Kas tohin paluda, et käed üles tõstaksite, kuni ma järele olen waadanud, kas teie pühtitaskus wahest mõni suurtükk ei peitu?“

„Jälle üks! Teie olete number seitse!“ tähendas isik üksikõiksest. „Wahitate mind. Olete igaw. Olete seitsemes — hu — õnnistatud šheriff, kes mind arreteerib, seifiaadit kui ma igawene narr ühe kuu eest Nebraska idapiirist üle tulin. Teie olete ühe riigi kodanik, mu herra, kes süütudelt reisirijatele nende wabaduse röõwib ja nalja ei oska!“

„Meie teeme niisu ja — mitte nalja,“ seletas šheriff. „Tohin ma teist herrat paluda...“

„Tule juba wälja, Joe,“ hüüdis isik. „Sel herral siin on rewolwer käes, arwatawasti laetud, ja ma arwan, oleme nii armastuswäärikised ja teeme, mis ta tahab.“

Nüüd hüppas ka teine isik wagunist wälja ja šheriff Jaa tundis üllisuurt röõmu, sest ta nägi, et mõlemad wangid tugewad mehed olid, kes kahtlemata hästi tööd wõifid teha, kui neid selles armastuswäärikiselt sunniti.

„Mister šheriff“, tähendas esimene isik, „siin seitmine on hirmus igaw. Minu nimi on Billy ja see siin on minu sõber Joe. Juhin Teie tähelepanu selle peale, et meil mõlematel seaduse põhjal nõutud wiis dollarit olemas on ja et meid sellepärast hulguستفس ei wõi arwata. Tõsi küll, meid leiti seadusewastafelt Nebraska, Denvero ja Westerni raudteeseifsi kaubawagunist, aga ma tähendan, et seadus selle eest ainult mõne päewa arrestid ette näeb. Mis jaoks siis käre teha, mr. šheriff?“

Joe aga filmitse seni seaduse eifitajat warjamata meelepahaga.

„Niisucust hilpharakat pole ma weel näinud!“ ütles ta. „Nebraskasse ei soowiks ma mitte maetud saada. See on tõsi. Kui mõtlen, et inimesi leidub, kes selles hirmsas riigis peawad elama, siis nutaksin kaastunde pärast. Kas wõi hulu! Eks, Billy? Minu õndsas tädi Semina juures — mis Te dieti tahate? Mis Teil on? Mis on siindinud? Mis?“

„Nisulõikus!“ ütles šheriff kukoalt.

„Lont mõtku Teie nifu! Mis on meil sellega tegemist?“

„Tarmitsemise lõikustöölisti!“ seletas šeriff wäga tõelohaselt.

„Mees, ma sõõn weduri ära, kui aru saan, mis sel meiega tegemist on. Kas olen mina mõni tööliste kontor? Wõi näeb minu sõber Billy niisugune wälja, nagu peituskid ta pükstastus lõikustöölistes? Wõi arwate hoopis, et Teie meid — suur Jumal, meid, Billyt ja Joed? — nii kaugelge mõiksite wiia, et Teie lõikustöölistena wõõrusetenduse annaksite?“

„Seda ma armasin, mu herrad!“

„See pole sugugi paha!“ hirmitas Joe. „Mis sina sellest arwad, Billy?“

„Selde taewas, armas Joe, mis pean mina ütlemä? See herra eksh, muud midagi. See herra arwad, et selle riigi tarwis, kes mulle ükskõikne on, ja eriti selle ümbruse põllumeeste tarwis, kes mulle weel ükskõiksemad on, sinus ja minus kaks lõikustöölisti on leidnud. Noh — ta eksh! Muud pole siin midagi, armas Joe.“

„Teie lihkate siis ettepaneku tagasi, mu herrad?“

„Muidugi! Täname wäga. Aga põllutöö ei kuulu praegu meie eeskawasfe. Wõib olla teineford, herra šeriff.“

„Nii see on!“ noogutas Billy.

Nüüd istus šeriff rahulikult roobaste hunkule (remolwer muidugi itka weel lastewalmitil käes) ja seletas rahulikult, temal olla küll wäga kahju, aga herrad pidawat oma wastikusest põllutöö wastu loobuma, sest tema ei wõiwat neid seda tegema sundimata jätta.

„Miks tondi pihta?“ küsis Billy wiisakalt. Šeriff naeris.

„Seks on mul kolm põhjust. Esiteks lubas lest Aureelia Tomkins mulle üks dollarit maksta, kui talle paari tublit töölist muretjen. Teijets...“

„Teijes kaks põhjust mind ei huwita“, ütles Billy. „Mõistan täielikult. Kui — ja kui me seda ei tee?“

„Siis“, wastas šeriff õige inimese täieliku rahuga, „olen sunnitud Teid wangistama, mu herrad. Omahas on hiljuti üks pank ära rõõwitud ja mina ei wõi ju tõesti mitte teada, kas Teie selles asjas wahest tegewad ei olnud, eks? Ja nüüd pean Teie lähelepänu selle peale juhtima, et meil siin uurimine õige palju aega wõtab ja et uurimisewangistust kandwaid wange teede parandamisets tarwitatakse...“

„Kui awalik Te olete!“ ütles Billy õhates. „Nii siis — Teie annate meile walida lese Aureelia Citeakuidastanimioli ja wangikoja wahel, eks?“

„Tõsi küll.“

„See ei ole seaduslik.“

„Kuidas ise arwate.“

„See on ametiwõimu kurjasti tarwita-

mine.“

„Kuidas ise arwate.“

„On presjimine.“

„Kuidas ise arwate.“

„Mõistan. Armas Joe, minule ei meeldi mõte põllutöö peale sugugi. Kas pakume selle herrale oma wiis dollarit?“

„Häbi!“ ütles šeriff. „Altkäemaks! Küll käib see mu südametunnistusega kokku, kui lahelle tegewujeta herrale hästimaksetud tööd muretjen ja selle eest wahetaju wõtan, nagu see seaduslik on, aga altkäemaks — häbi teile — kui inetu!“

„Om! Noh, Joe, poeg, usud sa, et keegi meid siin huwitawal Nebraskamaal usub, kui see herra meid kuritöö kahklusel wangitorni pistab?“

„Ei.“

„Mina ka mitte. Nii siis peame haput õuna hammustama, nimelt leske Aureelia Citeastanimioli. Teie olete wõitnud, herra šeriff. Olete õjau mees. Aga waleametisise jattunud. Teist oleks saanud hea rahamees. Siinmene, niisuguste waimuannetega!“

„Aga see õun on pagana hapu,“ wigas Joe. „Nii igaw. Põllutöö! Ja weel lese juures. Noh, kaua see muidugi ei kesta.“

„Umber päewa kümme!“ naeratas šeriff.

„Niikaua on proua Tomkinsile teid waja. Muidugi ei mõtle teie warem lahuda, sest daami ei wõi ju hädasfe jätta. Ja see ei lähekski. Seda jaama walwatakse hoolega. Digem jaam on 70 kilomeetrit kaugel. Ja seal ootab šeriff, sest ka seal on töölisti tarwis. Nii satuksite wihma käest räästa alla...“

* * *

See proua Tomkinsi wäikesse tallu ei olnud pikk. Weerand tundi kestwa rännaku järele kuldollaste nisuwäljade wahel jõudsid Billy, Joe ja šeriff wäikesse maja juurde, mida juurewiljaaed ümbritses. Tagapool seisid tallid ja kuurid. Üksna kaugel taga, nisuwäljal, kõrikes niidumasin, mida kaks hobust wedasid.

„Proua Tomkins!“ hüüdis šeriff.

Midagi polnud kuulda.

„Halloo!“

Nüüd tormas, nagu suurütkist lastud, üks hiiglasuur kollane koer õuest wälja, jäi filmapilguks seisnuta, kui mehi nägi, ja asus siis, karwad piusti ja saba sirutule, kobe kallale, ilma et pita haukumise-eeskõnega oleks aega wiitnud. Kõige esiti kargas ta hambaid walgatades Joe kallale, kes ruttu šeriffi seljataha põgenes. Aga maja ustaw waht oli Joeist pisut kireem olnud ja kerge napsamisega tüki Joe pükstest

wälja kiskunud, mida ta nüüd mõidurõõmsalt raputas.

„Minu püksid“, kiskendas Joe. „Vaske ta ometi maha, herra šheriff!“

„Et proua Tomkins mu filmad wälja kiskuks? Hoidku selle eest. Siia — tulge minu ligidale. Kuid ta jälle kallale kipub, andke jalaga!“

Meheid panid oma seljad kokku ja seisid kõik ühe jala peal nagu kured, kuna teine jalg püsti oli tõstetud koera wastu, kes elawat kindlust rõhastelt haukudes piiras ja wäsimata energiaga ikka jälle püüdis tükki sääremarja wõi reit oma hammaste wahela saada.

„See on tore“, ütles Joe, waewas higistades

„Pagan metsaline!“ kiskendas šheriff wihaselt ja raputas meeleheitlikult jalga, et wihaselt koera eemale peletada. „Kus ta kurat on? Proua Tomkins! Hei! Proua — Aureelia — Tomkins! Karjuge ometi kaasa, poisid, et — see daam — meid ometi wiimats kuuleks!“

Joe ja Billy hakkasidki kaasa karjuma ja selle tagajärg oli nii põrguline mõirgamine, et koer ära heitus ja ehmatades mõned sammud tagasi kargas. See andis meestele piisut aega hinge tõmmata. Siis mõirgasid nad weel wäljumini. Eriti šheriff karjus nii tõledasti, nagu oleneks sellest ta hingeõnnistus, kui wäljusti karjuda hakkas.

Ja waata, kolelal lärnil oli tagajärg. Nisupõllul seiswalt niidumasinalt ronis üks inimene maha ja tuli aeglaselt maha poole. Kuid ta nisupõllu äärele jõudis ja nägi, mis teel sündis, jäi ta seisma, pani käed toruna juu ette ja hüüdis põresetwa basihäällega:

„Teie mehed!“

„Halloo!“ wastasid rõõmsasti šheriff, Joe ja Billy.

„Teie mehed, et te mu koerale midagi ei tee!“

„Suur Jumal!“ ütles Billy. „Ja see kuriwaim oleks meid kõiki pintsliisje pistnud. On see proua Tomkins?“

„Jah!“ wastas šheriff.

„Bole mõimalik!“ tähendas Joe ausas weendumuses. „Selle häällega? See olla naise hääl? Ondja tädi Semina juures — kui minul see hääl oleks, ma oleksin pääsnud. Hakkasin poliitikameheks! Selle häällega karjusin kõigist üle!“

Ja suure uudishimuga ning mõnesuguse mõdrastusega filmitsesid Billy ja Joe naist, kes neile lähenes. See oli naiseks liig suur — vähemalt kuus jalga. Jalas olid tal pikad säärsaapad. Tema teha, mis enam jõudu kui naiselikku kenadust laskis oletada, kattis lühike, hall kuub ja lõwa nahkjal. Nägu piiras tal

suur kübar. Niisuguseid kübaraid kannawad talunaised. Aga wäga huwitaw oli ta nägu, mida kübar warjas. Seal peal oli tuhat tedretähte, mille keskelt nina kui saar wälja ulatas. Ja punaste juukse all särasid terashallid filmad. Ahwardawad filmad. Jõurikkad filmad.

„Helde taewas!“ fofistas Billy rõhuga.

„Tere šheriff! Tere mehed!“ ütles leff Tomkins ja pani käed puuja. „Mis pagan teil on? Kas siis leffki ei saa eksitamata tööd teha? Mis olete minu heale Meerole teinud?“

„Mitte midagi, proua Tomkins“, kinnitas šheriff ruttu.

„Mii! Olesite siis ta mind tundma õppinud. On need need mehed, kelle Te mulle lubasite muretseda?“

„Jah“, wastas šheriff.

„Mii! Eriti head nad just wälja ei näe. On nende meestega ka meie päiwil häda. Kuid ma oma õndsa mehe peale mõlen — see oli mees! Kas tahate ka tublisti töötada, mehed?“

„M—m—m...“ pomises Joe.

Billy aga uskus enesel toreda mõtte olewat. Ta tõmbas enda õige tillukeseks, tegi ärda näo ja kinnitas kurwalt, tema olla saatuse lõõkide ja puuduse tagajärjel nii nõrk, et wähest nii ei saawat töötada, kui tahtwat. Ja just nimelt ühe daami ees olla tal hirmus piinlik tunne, kui täie mehe eest ei juutwat töötada. Sellepärast...

„Dori!“ ütles leff Tomkins. „Seda juba näeme. Waese naise jõu kohaselt hakkate ikkagi töötada. Tulge maija. Jumalaga, šheriff!“

„Silmapiik!“ tähendas seadumees. „Mis meie mahategemise puutub, proua Tomkins...“

„Wiis dollarit? Mees, kas arwad mind lolliks? Kas usute, et leff Tomkins sea kotis ostab? Teewad mehed korralikult tööd, saate Teie ka oma wiis dollarit. Enne mitte. Jumalaga.“

Ja šheriff lahkus morssis näol.

Rändajad aga läksid lesele maija järele, meeleolu rõhutud.

„Jstuge“, käskis proua Tomkins.

Ja arglikult, tundes, nagu oleksid nad lapsed, kes suure inimese sõna kuulsid, mõtsid Billy ja Joe wäikeses toas, mille põrand läikimalgeks küüritud, laua juures istet. See tõi pekki ja kartulid, leiba ja wõid kõrgist ja palus mehi karedasti jõma haata. Temast ei tohtimat keegi ütelda, et ta oma inimestele süüa ei andwat.

Nüüd hakkas Joe tegemini hingama. See oli vähemalt üks walgusepill pimedas töowäljatuaates! Tema oli õige ainellise ilma- waatega mees ja hakkas juba enam mugawust

tundma. Pärast jõumist mindi wälja nisku-põllule.

„Tahan julle midagi ütelda“, lausus Billy sõbrale teel. „Talutöö ei käi meie põhimõttega ja harjumustega palju kokku. Aga see-koor tahame erandiviisil ausasti ja usinasti töötada. Kas said aru?“

„Ei“, ütles Joe tufajelt.

„Sest pole wiga. Pead enema tublisti wae-wama, mu poeg. Kas ja siis aru ei saa, et meid ühest poolt kurat ja teiselt poolt jügan, sinine meri ähwardab? Ja waata, parem hüppan ma töö külma wette, kui enesele kuradil lasten pahu sõnu ütelda.“

„Kurad on hea!“ hirmitas Joe.

„Rääkisin ainult piitlikult. Urwan, et ükski maailma naine mind ei pea komandama ja minuga pahandama weel sugugi mitte. Tark mees walib kahest pahest pisema. Nii siis töö-tame, Joe. Töötame, et saakime rahu!“

„Minugi pärast —“ ütles Joe.

Rändajad töötasid... nagu nad eluilmast weel iialgi polnud töötanud! Energialikult, piiswalt, armastusega. Mõttisid niidumasinaga; kuhjajid nismühke hunikusse ja wedasid kogu; peksid wilja ja wedasid küüni; jõotsid hobuseid, talitajid sigu ja hoidsid kanu; kandisid wett kõõki ja aitasid proua Tomkinsil isegi pesu pesta. Sellejuures tundsid nad suurt lõbu, sest see töö-periood oli neile spordiks — ebariilikuks, hu-mitawaks, erutawaks spordiks.

Leif Nureelia Tomkins silmitses seda kum-malasti tööhimu esiti umbujaldusegaga, imesta-walt ja mõttis iga õhtu kats remolwrit woodi kaasa. Kes mõis teada! Aga üheksandal päe-mal oli ta mõidetud. Ta kummasse südamesse hiilitsid kindlusega igatsused ja marjatud etteku-jutused; ta tabas enda ifka jälle mõtte pealt, kui ühiküks talu jälle jääb, kui mehed jälle lah-kuvad.

Ja kuna ta iseloomu põhijooneks oli wints-ke tahe ja tugew energia, siis tegi ta otsuse:

Ta keetis õhtuks lambaliha kapsastega ja lõõmlitega ning küpsetas torelda õunakoogi. Tema õnnis mees oli alati mõipehmeks saa-nud, kui ta temale õunakoogi oli ette annud. Miks ei pidanud kook nendegi meeste peale mõjuma? Ta pani kõik oma hinge õuna-koogisse ja segas õrnad soowid taingasse. Armastusrikkalt, aga ometi teatud energiaga; sest proua Nureelia oli harjunud seda jaama, mida ta tahtis. Ja õunakoogil oli kahtlema-ta taqajärg.

„On ta hea?“ küsis proua Nureelia jäme-da häähäälega, aga magusasti naeratades.

„Tore!“ ütles Joe ja mõttis uue tüki.

„Meisritöö!“ kiitis Billy. „Minult kahju,

et see nagu wiimne jõmmaeg on. Sest hom-me lõpeb töö.“

„Jah, paraku!“ ütles Joe.

Proua Nureelia punastas ja kibeles oma toolil.

„Mul on weel mitmesugust tööd“, ütles ta wiimilises. „Tarkwis küüni parandada, hm, jah, ja sealauta, ja uut kanamaja, hm, on mul-le ka weel waia. Noh, kui weel tahate jääda...“

Leif waikis ja tahtis taldreku.

Billy aga oigas südames. Weel kauemini töötada? Weel loobuda kuldsest wabadusest? Ei! Ei, see ei läinud!

„Armas proua Tomkins“, ütles ta süga-wasti hingates. „On mehi ja mehi. On häid mehi ja on pahu. On mehi, kellest il-male kahju, ja mehi, kellest ilmale kahju. On laisku mehi ja wirku. Mina — mina aga olen wanade siigist, wilets, laisk...“

„Ah, Te olete ju nii wirk!“ sõstas proua Nureelia, ja Billy tundis kohkudes, kuidas üks jalg laua all tema jalale wajus.

„Arre seda ütlege!“ palus Billy. „Mina olen tõepoolest täielik päemawaras. See on mulle auts ja lõbus, et Teie minuga rahul olete, proua Tomkins. Aga — kuidas pean Teile seda nüüd seletama! — ma ei jõua au-sjat kombelikku tööelu wälja kannatada. Olen hulguis ja jään hulgujeks!“

„Waene mees!“ oigas leif.

Billy naeratas.

„See lai, suur ilmamaa on minu kodumaa. See on minu oma. See, mida kõige rikkamad meie maal enestele aastast mõneks liihitejeks nõadalatski ihtawad, seda, mille eest nad mää-ratuid rahajumme wälja annawad, on minu oma terve aasta: reijimine. Kui ei meelbi mulle mäed, kargan lähemale rongi ja sõidan legendikule; lähed mul aeg igawaks San Fran-ziskos, hoplaa, siis walin enesele kohakeje te-naa kaubarongis ja olen kümne päewa pärast New Yorgis. Paigal olla ma ei saa. Mõtelge ometi: Mul on palju raudteid, kus ma pole weel sõitnud, ja palju linnu, kus ma weel pole käinud!“

„See on ju hirmus!“ ahastas proua Tom-kins.

„Oh ei, see on imeilus!“

„See ei ole Teist sugugi ilus!“

„Olen ju paraku päemawaras“, seletas Billy rahulikult. „Ütleisin Teile ju seda ennegi.“

„Ei, seda Te ei ole. Mul on Teist kahju. Kui tihti jänunete, nälgite ja olete waene!“

„See peab nii olema“, arwas Billy.

„Wõtte ometi weel tüki õunakoogi!“

„Tanan. Köht on täis. Aga kook oli tore!“

Nüüd waikis leif Tomkins. Kui ifegi ta

õunakook enam ei mõjunud... Billy aga tõusis üles ja lahkus toast, sõnades, et veel pool tunnikest tahab väljas jalutada. Ta läks õue ja jaelt maanteele. Haidii! Seal oli ruumi ja pinda ja õhku ja õhetavat ehapuna! Billy istus tee äärde rohuse ja hingas himulikult jahedat õhku sisse. Silmitjes warejeid, kes üksteisega kallefid, ja noogutas naeratades pead. Kuidas nad kelmid oma elust rõõmu tundsid! Jaa, tõsised kelmid olid need warejed, hullemad veel kui warblased. Aga arad ja wabadusjännulised ja elu-uudishimulikud — just kui temagi. Kui lustilik oli jee maailm! Temast, rändajast Billyst, tahtis proua Nureelia tublit talutöölist teha? Kui weider!.. Ja Billy naeris, et warejed ehmuades eemale lendasid.

Joe oli istuma jäänud, kui Billy toast lahkus, ja mõttis uue tüki kooki käpile. Mitte sellepärast, et proua Nureeliale meeldis, waid lihtsalt sjemisel tungil.

„Maitseb jee siis T e i l e ?“ küsis leff.

„Tore!“ kinnitas Joe.

„Teie sõber on ometi pijut weider!“

„Mis?“ ütles Joe imestades. „Billy?“

Billy on suurepäranel. Billyst paremaid pole olemasti. Kui õigus õigem oleks, Billyst saab ühtsriikide president. Billy on priima. Minna ei saa tema lõhnalegi. Waadake, me oleme juba kaks aastat koos, ja mina teen ikka, mis Billy tahab, sest kui Billy ütleb ei, siis on jee nimelt ei, ja kui Billy ütleb jah, siis on jee just jah. See on ju üsna lihtne, ei?..

„Kas siis Teie ka selle wiletsa rändamisele leiate olemat ilusa?“

„Mõnikord jah, mõnikord ka mitte!“

Proua Nureelia kumardas ettepoole ja silmitjes meest ijeärakliku pilguga.

„Kas ei tahaks Teie head sisetulekut saada, hm, ja häid riideid ja, hm, kolm lorda päewas hästi süüa?“

„Ja kuidas weel!“ ütles Joe.

„Noh, siis jääge ometi siia!“

„Jah, jeda soowisfin juba. Aga kui Billy arwab, et peame lahkuma, siis —“

„Lollus!“ wihastas leff. „Ega's Te ometi ei ole laps. Teie ei ole temaga abielus ega temaga seotud!“

„See on tõsi küll“, mööndas Joe mitwitas.

„Teie ei pea ju temaga minema!“

„Ei, ei pea küll mitte“, pomises Joe. Ta meeletu oli lihtsalt hirmus.

„Nii siis jääte!“

„Jah! Ei! Ei tea. Billyga ei ole aga nii kerge, kui Billy minna tahab. Siis ei wõi ma midagi ütelda.“

Müüd hakkas proua Nureelia nutma ja

nuuksus, et kiwidki oleks pidanud halastama. Ta toetas pea kätele ja nuttis südantlõhestawalt, ei unustanud aga sõrmede wahelt Joe'd jalamahsti silmitsemast.

„Mitte nutta!“ palus Joe.

Proua Nureelia nuttis veel ägedamini.

„See on ju hirmus“, oigas Joe.

Leff sai nutukrambi.

„Suur Jumal“, ütles Joe murtult. „Mis jee — on?“

„Teie jätate mu ka hädasse!“

„Mitte jugugi!“

„Olen nii õnnetu!“

„Oh häda, oh häda...“

„Olen waene, mahajäetud naine!“

„Oh häda, häda!“

„Ujun, et minestan...“

„Do—oo!“ kiendas Joe hirmjas hädas, largas püsti ja toetas teda kätega.

„Nii on parem!“ ütles proua Nureelia nõrgal häälel ja waatas Joele läbi pijarate õrnalt otja. Selle pilgu all julas rändaja nagu lumi päikse käes.

„Armas proua Tomkins...“

„Ah, Joe!“

„Minna jään kindlasti.“

„Ja jul peab siin ka nii hea olema, Joe...“

Mis jee oli, ei oleks ka Joe ise osanud ütelda — wahest mugaw toakene — wõi andumus, millega proua Nureelia tema kõrmal nõjatas — igatahes ajus ta põue midagi eriskummalist. See eriskummaline ajas teda leste oma najale juruma ja õrnasti ütleva: „Minu Nureelia!“

„Armas Joe!“ sõjistas proua Nureelia Tomkins kergendatult õhates.

*

Billy oli mees, kes maailma tundis. Kui ta jälle tuppä tuli ja oma reisiõnnetust proua Tomkinji kõrmal mitte walesti mõistetawal moel nägi istuwat, ei ilmutanud ta mitte taktitust imestust. Paari kogelemad seletused, et uad tahta abiellu astuda, wõttis ta wastu, ilma et oleks silmigi pilgutanud, ja soowis sõbrale Joele wäga ilusate sõnadega õnne. Ta jõi ka juure meelega wiskipunshi, millega sündmust pidustati, ja oli ülijutukas ja sõbralik.

Aga kehtõõjel tõusis ta ja lahkus tafakesi toast. Jättis kõik oma teenitud rahagi sinna paika. Mis hoolis Billy dollaritest! Väljas maanteel, tejet kuwalget, peatas ta weel silmapilgu ja waatas tagasi maja poole. Kurwalt. Pead raputades.

„Waene mees!“ pomises ta. „Waene mees!!“

Siis sammus ta edasi. Piikal sammul, nagu rändaja, kes on harjunud pikad maalahmadad selja taha jätma.

Wõitlus karuga.

Rootsi kirjanik Belle Molin.

Mööda winka-wonta teed, mis wiis üle Säästmäe — jooksis kejet ööd Salmon Nysswedjaft. Sin oli talle ta osawust waja, sest ta ostas läbi metsa lipata, nagu mõni laplane; sest tee oli lõpmata pikk ja käär oli suur. Weel hea tükk maad kuni küalani ja siis puudus weel pool penikoormat kuni. . . kuid mis see siis oli?

Miski jahijes raagudes, nagu mõni raske keha. . . jah weel pool penikoormat, enne kui ta jõudis naise juure, keda raske oli äratada ja kes omale alati palju aega wõttis. Ta teadis seda ülihästi eelmisest korraft. Kui palju jada kärsituid mehi oli ta usse ja seinte taga kloppinud, kuna higi — ja tihtilugu üegi külm hirmuhigi nende harwa peetud nägusid mööda maha tilkus. Jah, see naine waatas oma asja peale elufutsekisest seisukohast, keeras ja pööras end oma soojas woodis ning mõtles selle üle järgi, kes naistest nüüd praegu hädas wõiks olla. . . Kuid ei! Mis see siis oli?

Uge ähkimine kostis läbi metsa õise waiuse. Salmon teadis, mis see tähendab, kuid ta jooksis nagu teraswedru wäledalt ja paindumalt edasi.

Täna õõsel ei taha ta enam nii kannatlikult oodata, sest kodus oli lugu väga hädasohilik; ta lööb selle naise aknad sisse ja kisub ta karwupidi oma aegluseft. Kuid Jumal taewas! Waalul oli inimelu. Pärast wõiks ju naine preestri juures Nysswedja Salmoni peale kaewata. — Ohoo, mis siis lahti?

Kostis mekif urin, mis peagi kaswis — paar künnart temast eemal — kajakas mõirgeks. Salmon oli ju warem tähele pannud, et karu ta läheduses wiibib, kuid nii lähedal ja sõarane hiiglane! Ta peatas filmapilguks ning mõtles: „Annan talle weidi aega — rahustamiseks, ja lasen ta siis mööda.“

Sagude ja raagude wahelt tõusis elukas kabele jalale ning näitas oma lumivalget hambaid ja weripunast awali suud. „Ah, seda sorti mees ja oled!“ ütles Salmon. Raskehüppega jõudis ta üle hunniku kuuseokste warju ning sealt tormas ta ühe tugewa männa poole. Kuid asi näis hädasohilik; misugune läperd oli karumaha tinaga ära kõrmetanud, ta nii mekifuks teinud ja siis ise plehtu pannud? „Küll lepiw juba, — ja lähed minema!“ urijes Salmon pahaselt.

Nüüd tungis karu hiiglahooga talle kallale. Asi läks tõsiseks; õuneks oli mänd hästi jäme. Sõjariistuta inimesele kuldawäärt kaitse. Nüüd ainult, filmad alati lahti ja kindlalt wanadel jalgadel. Muudu lähed lugu halwaks.

Karu pole sugugi nii lohmakas, raste pois, nagu seda harilikult arwatakse. On ta kord wihane, siis kannawad teda ta tugewad jalad palju kiiremini, kui mõnda wäledat poisit selle sirged koivad; ta hüppab pikki maid. Siis ragiseb terve mets; oksad ja raad purunevad ta hüpete all, puutuvad lenda- wad kergesti kõrwale ja wäikesed kuused painduvad õlana. Kui siis mõne üffitu mehega metjas lahingut tuleb küia, siis on lugu tõe weripunase minutiga läbi — kui Jumal ise mehe peale armu ei heida.

Waewalt oli Salmon männa juure jõunud, kui karu juba nii lähedale oli tulnud, et Salmoni kõrwad huugasid. Kuid ta oli warjul ja terawalt puurijid ta walusad, helesinised sieldsilmad karwast elukat, iga minut wal- mis, walgutiirusel taganema karu ümberhaaranisest, wõi aga männa taha jooksmas, et aga mänd oleks tema ja karu wahel — seni kui kestab bants, mis praegu algas. Põlwemuskid olid pingul, nagu teraswedrud ja käsi, mis männabüwest kinni pidas — ei wari- senud. Nüüd lähenes mäsukaru mekifil hool.

Hüpe poolringis, ja meister-päts lendas poole künnra wõrra mööda. Ekshüpe kustus kiire peatuslega soos, millesse kündis koon wäikesse tee. Kostis wali mõirge. Kiire pöörd- dega kiskus karu lahmata sammalt üles — siis kargas karu istutile. Ja jällegi lähenes karu hirmu- tuhinaga. Mõrpea kui Salmon kõrwale kargas, peatas karu puu ees ja tormas mehele järele; kuid ta ei saanud nii wäikeid ringe teha, sest ta keha oli liig pikk, ja nii siis tuli, et ta terawnurtades ette- ja tahapoolle jõostis, ruttu pööris ning enese taga- ft paiskas, nagu ehmunud figa; seejuures kiskus ta tihtilugu puud wastu, mõirgas, et õht ümberringi wabises, ja tuhnis sammalt — nii et kõhn liiwamaa peagi piterguste, wal- gete filmadega üles hakkas wahtima.

Kuid ifka ei tabanud ta Salmoni.

Oksad prahjusid ja wäikesed kiwid jooksid laiali.

Päike oli ju umbes tund aega tagasi looja läinud, kuid ifka weel oli walge kui päe-

wal. Pööripäew oli parajasti möödunud, ja sel ajal ei lähe meil Põhja-Rookhis öö selle kahe tunni jooksul, kus päike tufub — sugugi pimedaks. Öht oli helehall.

Väänes seifid wäiksed, tulifega palistatud pilwed. Salmon ja karu tantšiid Hästmäel nõiduslikus walguses oma kirgliku tantju, üks keedes wiha pärast ja mõirates, teine wäledalt ja waitfelt.

Ja ema lamas kodus murgawoodis.

Salmon oli kõige parem karukütt ümburuskonnas. Kuni Dorotea küläni polnud ainuusti meest, kel nii palju õnne oleks olnud, kui temal. Tänini oli ta kindlasti enam kui kakskümmend karu tapnud. Ise ütles ta: kakskümmendwiiis, ja ka see wõis õige olla. Kuid kunagi warem polnud ta näinud säärast looma, kui see siin, kes talle kallale tungis sel kannatuuste, häda ja rutu ööl. Ta ei osanud omale seletada karu erafordist wiha. Kas oli keegi ta peale jahti pidanud, teda haawanud, wõi wõttis keegi ta pojad? Ei ainuusti meretilkka ei silmanud ta karu nahal. Ka polnud ta kuulnud ainuusti pauku — sest ajast saadit, mil sügis kätte oli jõudnud. Igaks juhtumiseks kulu ettewaatlik olla.

Karu wäiksed piiluvad filmad põlesid. Ta seljakarw oli tihe ja langes paksult tahapoolle; kõrwad seifid wastu pead; kogu ta olemus oli raudse tahtejõu kehastus. Ilma peatamata kihutas ta kõhnale Salmonile järele, kuid nüüd jooksis ta ainult ringi ja püüdis end lähemalt pöörda, et aga waenlast tabada, kuid alati tormas ta liig kaugele ja pidi terawnurgas tagasi tulema. Salmoni käed olid männa alatijest nähtimijest tulijels läinud. Sest juba kümme minutit oli tants kestnud, wõib olla rohkem, wõib olla vähem. Kuni kuu see kestab, kuni inimesed tulewad ja loo lõpetawad! Ja kodus wõitleb ema surmaga!

Nüüd kisendas Salmon: Appi! — Appi!

Ühel waitfel filmapilgul kuulis ta talukoeri all haukawat, kes istusid wäljas majatreppidel ja kuulatsid wastastiiku hullemitist ja wastuhaukeid. Siis segunesid kõik häaled üheks. Jälle kostis kõrwu wallakirjutaja põhjakoera toores mõrge, ning kõrti emakoera hulm, melanhoolne, õnnetust kuulutam haukumine wenis pika-pika nõõrina, ilma sõlmedeta ja lõputa. Kas ei ärta siis ükski talumees oma lambanahke kajakka all, et koeri rahustada ja kuulatada, mis seal sünnib weerandtundi eemal metsajerwal. Ja miks ei tule ta siis appi.

„Hallo! Hallo!“

Meister Pätš jatkab oma mandöwrit. Mis sugune inimene wõis aru jaada ta märatse-

mijest? Wahel jattus ta männale nii ligidale, et ta oma kajakaga teda pidi nühtima, kuid alati oli Salmon temast mõne jõe me wõrra ees, ta pilk oli külm, kuna higi läbi riiete ojana nõrgus. Samblaste oli ta algul oma puukingadega augud tallanud, siis jamba pikkades ribad üles kiskunud, lõpuks kõik kõrwale paisanud, nüüd aga läts ta hüpates mööda palja maa ümariktu ringi.

Wahpeal wabanes üks kingadest ja lennab jalast, kuna teine weel jalga jäi; kuid seegi oli nii räbalaks jäänud, et paar warwast wälja wõisid wahtida.

Ja ema, kel juba terve õhtu tegemist oli olnud oma waludega, ootas — ja ootas!

Nüüd muutis Meiskäpp oma taktikat. Alalise jooksu asemel hakkas ta end ette pilduma, lõi hundiratast ja pööris end tagumikul ringi, nagu jeda teewad kõik karud, kui nad taga ajawad kütiti, kes enese puu taha ära on peitnud. Sest teüsti nad kütiti kätte ei saa.

Karu paiskas end lord esi- lord tagajalgadele, ja igaford salwas ta Salmoni oma terawate, karwadega kaetud filmadega.

Salmoni süda aga wärises, mitte et ta hirmu oleks tunnud karu ees, waid et ta muret tundis ema pärast, kes ühes oma kolme lapsega ootas neljanda tulekut. Polnud ju kerge üksi ja mahajäetuna metjas olla, kaugele inimestest ja abituse olekus kõige juuremal huda filmapilgul. Isjand olgu neile waestele ja jõuetutele armuline!

Salmon libises ümber pedaja ja ta mõteted libisesid temaga ühes:

„Jah, kui ta kodust wälja oli jooksnud, kõrwad täis hädaheliseid ja metsikud hirmulained rinnas woogamas — siis oli ta enese tunnud olewat halli, weerlema nõiakera, mille jaksid tumedale ja salajasele teele nõidusõnad ja nägematud käed. Temas oli elanud jõud, mis ta sundis kiirele jooksele läbi suwöö. Ja nüüd istus ta siin Hästmäel, nagu kinni naelutatud, oma wanal Hästmäel, kus ta mõnigi lord õnne ja hädaõhtu oli näinud.“

Karu keerutas enese lähemale ja Salmon liugles ümber männa, mida ta kätte wahel hoidis.

Magu tooford — ta nägi kohta oma ees, kus ta oma elu päästis pauguga sel minutil, kui karu juba ta suusooftadele oli roninud. Wõi tooford, kui pätš lehma udatate kallal näjis, kuna lehm weel elas. Lehm pilbus oma pead siia-sinna, kuna krapp nii imelikult helises, mitte sugugi nii, kui lehm jõõ wõi mäletseb. Karu oli talle oma hambaid näidanud, siis metša jooksnud, kuid jälle tagasi tulnud ja Salmoni ning tema saatja tal-

lale tunginud. Salmon oli karule kuirvanud tuujeotja lõugade wahela toppinud, kuna seltsimeesi kirwega, ainja sõjariistaga — ta tõrwal oli seisnud, walmis lõõma: „Lule aga, ja wana kirwain.“ — Karu oli aga plehiu pannud. Hiljem koduteel oli sõber karupala-wikku tunuda jaanud, nagu Salmon seda kuna-gi polnud tunnud. Iga puu ja kiwi taga arwas ta karu nägewat. Malõpmata pidi ta tagasi wahtima: „Seal on ta, Salmon, Is-sand olgu meile armuline!“ Jah, olid imeli- nud ajad siin ülewal mägedes.

Meister Bätšu wiha ei alanenud. Sam- mal ja ottad katjid ta karwu, ta kesaft auras higi. Wäite linnute laulis tujagil: „Mis see mõits olla, kel nii lähidafel juwiõbl aega ei ole tundigi magada, mil ifegi päite magab?“

Nüüd istus karu sekundiks tagumistele jal- gadele, kuid filmapill hiljem kihutas teda jälle weri üles, ja ta läts kahel jalal seistes otse puule otja, kuni ta waljusti ähkides paar sõ- melaiust Salmonist eemal seisma jäi. Wais, nagu tahaks karu oma waenlast ehmata ja ta kindlast kaitsest wälja ajada. Karu suu hirwi- läbi jaheda õõ. Salmoni higi läts külmaks; läbi jaheda õõ. Salmoni higi läts külmaks; ta naht läts tihedaks. Tahtmata tobas ta noa järgi. Oli siis siin ta jurma paik?

Karu pea oli otse mända wastu. Küünar ülewalpool oli Salmoni käsi. Karu suu oli kaks kätelaiust Salmonist eemal. Kui metsalifel korda lähets, Salmoni männast eemale peletada, siis oleks muu oja ühe ainja minuti töö.

Salmon tahmas pahema käega kõwasti finni, sihtis karu pahemasse silma ja tegi oma pita noaga kiire liigutuse. Midagi punast, soo- ja prittis alla ta käsiwarrele, ühilaft tundis ta põletawat pistet õlas, ja kuna karu, lõõgist poolhulluks tehtud, põrgulikult wibutades ja wedrutawalt kui pall kõrgele õhku hüppas, märkas Salmon, et ta kuub oli lõhkirebitud ja naht katti kärestatud. Nüüd teadis ta, et mäng enne ei lõpe, kui teine neist külmalt ja kangelt maas lamab. Kui oli wahulik lepituslootus ju sitamaani nõrk olnud, siis oli see nüüd täitja mõimatu. Oli selge: nüüd pidi ilmuma, kas tema, Karu-Salmon, tõesti weel Karu-Salmon oli. Üks neist pidi oma elu jätma ja maewalt mõis see olla karu, sest wastasjed ei olnud ju ühejõulised. Salmon mõbles: „Mitte mina ei jää täna õõjel lejets, waid lejets jääb ema, kes mind ootab.“

Meister Bätš tahtis nagu hull, ajas wah- tu juust, puhles ja kiserdas. Ta ei jooksnud enam; ta seisjis puu kõrwal tagumistel jalga- del ja katsus Salmoni pureda.

Wuukoos rebiti lahti ja kuffus, terawatest

küüntest wahetpidamatult piitsutatud, pikkades ribades maha. Salmoni riiderabaladki said oma jao. Üks õlg oli pooleni paljas ja werine, käpi aga, milles nuga seisjis, oli alati liikwel ja alati walmis.

Wahaejal tõusis päite. Võnras seisem mä- gi, mis Hästmäel näha, seisjis wioletilt ja unis- tas, ainult hari oli ärganud ja hiilgas päitse kões punaselt. Umbes sel ajal oleks Salmon abiga toju jõudnud, kodu oma omni, mis nüüd pidi tühjaks jääma — lapsed külla aetud häda kannatama ja kerjama — isa igawesti kadu- nud — see oli lugu mägestikust — eht must lugu mehaft, just niijugune, tuujugused siin ker- gesti sünniwad.

Mis nüüd sündis, sündis hullu kirwega.

Weel kord hakkas karu ennast pilduma, rul- lima, ratast wiiskama ja muud „karutiike“ tegema. Salmoni filmad hiilgasid kahwatult ja külmalt, nagu taliõõ taewas. Nad ei pöördunud sekundiski hüplewalt metsalifelt, kes igatord, kui ligidale tuli, wälkfire noa poolt wastu mõeti. Salmon tõmbus kokku, ajas enda jälle püsti, hiilas küürus, toetas end puu najale ja nagu woolas puu ümber. Wuuring oli läbi tallatud ja üle labajala tõus- nud, kus ta wahetewahel ringi keerles ja na- hasse punased rõngad lõikas. Pahem käsi, libiseja ja toetaja, oli üles paistetunud ja wil- lidega kaetud, millest tihed kõrged ja täied, teised lõhkenud, tühjad ja tulipunased.

Korruga sündis, et Salmon põlwiili lan- ges. Meeletu elajas oli temast kaks jalga kau- gel. Enne kui ta uuesti üles kargas, tulid talle karu filmad üsna lähedale ja ta tundis palamat, pahahaisulist õhmoolu, kui hirwi- taw karusuu awanes, plaksudes kokku käis ja uuesti awanes. Sel pilgul oleks Salmon ker- gesti kaotanud ühenduse kaitsema männaga. Sekundipikkuselt läksid ta filmad kirjaks ja punasets, aga lähemal pilgul libises ta taha- poole ja weel sekund hiljem, kui ta juba ifegi uskus oma wiimse eluminuti ees seiswat, käh- was nuga ette ja tungis millegisje pehmesse — ja siis oli ta jälle jalul — kui Karu-Salmon!

Meister Bätš lastis enda jälle neljakäpa- file ja tormas pimedast peast Salmoni kallale. Ta katsus ruttu ringi jooksta ja tal õnnestas tõesti kaks korda kaunis puu ligidale jõuda. Kui ta aga ennast weel enam katsus keerata, ebaõnnestas see, sest et ta liig ruttu jooksis; ta tegi suure hüpakku ja pidi jälle ümber pöörama. Ta mõirgas. Ta siifonnaft rippusid paar sil- must wälja: tolm, muld, sammal ja ottad mõtjid neilt nende õige wärwi. Nad nägid wälja nagu hallid räbalad pruunil kuuel.

Päite jõudis nüüd männalattu, mis la-

hingumäljal seisid. Karu tõusis uuesti tagumistele jalgadele ja tungis Salmoni poole. Vähas mõttis ta mäna ümbert finni, nagu oleks olnud mänd see, keda ta tahtis purustada. Käpad puutusid teisel pool puud üksteisega kokku. Salmon kahmas parema käega finni, lastis enda paremale poole kiirra ja pistis noa üks, kaks, kolm korda karule küljekontide wahel. Ta sihtis südamesse. Ta huuled olid kahvatud ja kortsus, ta keel kuuw, ta silmad hõõgusid. Weel oli ta Karu-Salmon.

Karu kukkus kokku ja rullus kõrwale. Siis aga kahwas ta uuesti püsti, keerutas madalas wõjas, mis nagu pilliroog kõrwale paendus, pööras weel kord ümber ja ajas endisele wõitlusseisakule, kuni ta uuesti pikka nuga maits-ta sai, nii et see teda keerutas.

Salmon oli imelikus helemuses; ta jees woogasid, nii näis talle, punased wood üles-alla; pind wanus ta jalgade all ja silmad ei näinud enam selgesti.

„Loll oleks nüüd minestada“, mõtles ta ja tõmbas sügawasti hinge. „Ema pärast ei tohtinud ta alla jääda.“

Ülewal männaladwas liikus midagi.

„See on mõni julge lind“, mõtles Salmon ja pistis karule weel kord küljekontide wahel.

Mis nüüd järgnes, seda ei osanud Salmon iial, pärast seda lugu jutustades, enam täpselt jutustada. Meister Päts wäherdanud siia-sinna nagu heinakott, ütles ta, hüpelnud ühes kohas üles ja alla ja mõmisenud waljusti. Ifka samal kohal teinud ta lühikesi, hullkiireid keerutusi ja selle juures olla ta film läikinud kui tulekiul ja nagu naaskel torganud, kuna teist silma paks werekoorik katnud. Igal sanimul, igal norstawal ohkamisel woolanud tal werezõgi, nagu lai wiis, nii tugew kui wiht, haawast ja meister Päts pole enesele filmapilkugi aega annud seismiseks, et kaeru haawa peale tõmmata wõi sinna peale torti karwu asetada, nagu seda karud — nii tõendas Salmon — mõnikord tegewat. Kas ta wale-tas wõi ei, seda mina ei tea; aga tema ei ole ainus, kes seda on jutustanud; siin kaugel meie metsades on palju haruldasi lugusid.

Wahc ajal oli päite taewas kõrgele tõusnud. Hõõguw kuldlong tungis läbi okste ja lehtede kuni wõitlusmännani, et näha, kuidas asi seal on. Ümberringi laulsid muusträästad ja lepalinnud. Üks laanepüü wilstas läänepoel ja üks kurg karjatas soopool küljes. Tuul puhus läna küla poolt.

Weel kord seisis karu mäna juures püsti, aga ta lahtine juu oli täis werd, mis läbipis-

tetud kopjust woolas. Weel kord keeras Salmon poolümarguse liigutusega kõrwale ja weel kord tarwitas ta nuga. See tabas seekord just südant. Ja weel kord: see läks kaelast läbi. Ja nüüd jai langew, werime, karwane kogu piste piste järele — rinda — pähe — räppadesse — puufadesse.

„Eäh julle ju oja! Kurjus — edasi, ifka edasi — jelle jaad eide eest — jelle laste eest ja — jelle kogu öö eest, sina põrguelukas, jina! Kas jured ju kord? — Kas jured ju? — Kas käwad ju kord?“

Karu wiimne mõmin kustus poole tee peal ja nagu läbi woolawa sügiswihma nägi Salmon labi higi ja pisarate, kuidas meister Päts jälle püsti tõusis ja jälle kukkus, kuidas ta wiimast korda tõusis, kukkus ja tuikus, kuni ta uuesti kukkus — ja maha jäigi.

Salmon wajus männanajale maha. Ta oli jurmani wäjinud ja nagu pekstud. Seda tundis ta nüüd. Ta parem käsi rippus nagu juurnult alla, aga nuga oli tal ifka weel peos. Selles seisakus tabasid teda mõned päitjekitired ja juudlesid ta põste.

Ta pilgutas filmi ja katjus und eemale peletada. Mõtles, kas peab nüüd teed jätkama? Wõis ju olla, et — wõi pidi ta ümber pöörama ja kodus juuruteha juures nutma. Ta südames patites mingisugune näriw hirm. Onneus ootas teda täna wististi, ükskõik kuhju ta läks. Kes pidi tal juuruteha pühapäewa läbi metsa kandma — see läks kalliks. Waene pidi tundma, mistarwis ta ilmas elab. Puusärgid pidi nuudugi jääma wärwimata, nagu waeste puusjärgid harilikult ifka. — Ametikohtunikul Willsjõfages oli selleks puud — aga ametikohtunik oli kallis mees — nüüd kandsid paar meest pikka kasti Langmyra juures üle rippuwa silla — kes puhkab kasti? — miks wistatwad nad ta maha?... Mispärast kargawad nad puu ümber karu järel. Cit magab ja ootab neid — oh, ta peab küll kaua ootama . . .

Sellega jäi Salmon magama.

Ümber pool tundi on möödunud, kui puuladwas midagi liigub. Mingisugune pea sirutab ennast ettepoole, kaob jälle ja tuleb teiselt poolt uuesti nähtawale. See on karuema poeg, kes aru ei saa, mis see sügaw waikus pärast pikka kawa dieti tähendab. Aga ta näeb, et ta ema on rahu teinud ja see teine ka, ja et tahaks heameelega siit ära minna. Sest ta on küllalt kaua hirmu tundnud. Ta paneb käpad tüwale ja hakkab alla liuglema. Ehitaks õige pikkamööda . . .

Kui Salmon raske kandami läbi, mis talle

peale kuffus, unest ärkas, oli ta pill nõrgameelse pill. Kui ta üle tee alla külasje jooksis, sarnanes ta tagaetud metsloomale, jumani ehmatatud hallile loomale, kes juba tõm-

bab jalgade wahel. Selle öö kangelane — Karu-Salmon — oli kadunud. Värske jäämud oli ainult nälgane inimene, kes üksi ja maha-jäetult oma wäese elu eest jooksis.

Püha paik.

P. Grünfheldt.

Mul põues peitub püha paik —
nii waik, nii waik...
Ei teised sinna ligi saa,
seal püha maa.

Seal olen oma waluga
ma üksinda,
seal Jumalaga juttu aan,
ja terweks saan.

Ja jälle oma koormaga
wõin rännata:
mul põues peitub püha paik —
nii waik, nii waik...

Sema teenija ehk deebet ja kredid.

Rootsi kirjanik August Strindberg.

Mr. Blackwood oli laewatehase direktor Brooklynis ja abielus Mijs Dandwardiga, kes abiellu tõi modern waadete kaasawara. Et oma naise peale mitte kui ümmardaja peale waadata, oli mr. Blackwood temaga kusagil boardinghouse'is täielikule panjtoonile asunud.

Naine, kel midagi polnud teha, wiitis päewad muusika ja biljardimäguga ning pooled ööd jutuajamiste ja grogijoomisega.

Mees sai 5000 dollarit palka; need andis ta täielikult oma naisele, et ta nende üle walitseks. Naisel oli wiisada dollarit nõelaraha, mis ta oma tarwiduste peale kulutas.

Seal sündis laps. Wõeti lapsetüdruk, kes 100-dollarilise palgaga oma kätte wõttis ema wäärtusliku ameti.

Sündis weel kaks last.

Jä lapsed kasvajid juuremaks ning kaks wanemat hakkasid koolis käima. Kuid naisel oli igaw ja tal polnud miski teha.

Kord päewal tuli ta weidi lõbusas tujus pruukostile.

Mees wõttis omale wabaduse ja tuletas talle meelde, et see ikka nii ei lähe.

Naine läks hüsteeriliseks ja heitis woodi; kõik majasõbrannad käisid aga teda liiledega trööstimas.

— Miks ja jood, küsis mees nii õrnalt kui iganes võimalit. On sul mured?

— Miks ei peaks mul mured olema, kui mu elu on ebaõnnestanud?

— Kuidas ebaõnnestanud? Sa oled kolm last sünitanud ja wõiksid neid nüüd edasi kaswatada.

— Ma ei kõlba laste jaoks.

— Siis peaksid õppima lastega ümber käima. See on töö seltskonna eest ja austaw eluülesanne, igatahes austavam kui laewatehase direktori amet.

— Jah, kui oleksin waba.

— Sa oled wabam kui mina. Dien sinu walituselune. Sa määrad wäljaminekud minu sissetulekuteft. Sul on 500 dollarit nõelaraha, mis sinu käes wabalt tarwitada, mul pole aga nõelaraha. Pean kassast, see on sinu käest nu-

ruma, kui tahan tubakat osta. Kas ja pole wabam kui mina?

Naine ei wastanud, püüdis aga mõelda.

Lõpp oli see, et neil kummalgi pidada oma majapidamine olemas. Ja nad ajutasid omale kumbki erimajapidamise.

— Kallis sõbranna, kirjutas mõni aeg hiljem mrs. Blackwood oma sõbrannale, kannatan ja olen surmani wäsinud. Kuid tahan lõpuni kannatada, sest elu ei paku ühele õnnetule naisele, kel millegi eest pole elada — mitte midagi. Tahan ilmale näidata, et ma mitte üks neist ei ole, kes oma mehe armust elavad, ja seepärast tahan ma enese surruks töötada. . .

Ta tõusis eimesel päeval kell üheksa üles ja seadis oma mehe toa korda. Siis lasi ta kõõgitüdrukut lahti ning läks kell üksteist turule.

Kui mees kell üks koju tuli, et einet võtta, polnud jöök walmis. See oli teenija süü.

Naine oli väga wäsinud ja nuttis. Mehel polnud kaebamisteks julgust. Ta sõi ära kõrbenud kotleti ja läks uuesti wälja. Kuid ta ütles weel:

— Ara üle jõe töötada, mu laps!

Ohtul oli naine nii wäsinud, et ta osa tööd pooleli pidi jätma, ja kell kümme woodi läks.

Teisel hommikul, kui mr. Blackwood talle head päewa soowis — imestas ta iseendas, kui terwe wälmuise naine oli omandanud.

— Oled ja hästi maganud? päris ta.

— Kuidas nii?

— Veian, et näed terwe wälja.

— Näen — mina — terwe — wälja?

— Jah! Weidi tööd on nähtawasti sinu terwisele kasuks.

— Weidi? Kas see on weidi? Tahaksin teada, mis siis õige on palju?

— Jäta nüüd jäta, ma ei mõelnud seda sugugi pahasti.

— Siiski, ja mõtlešid, et töötan liig wähe. Ja ometi olen ma kui mõni teenija su toa pidanud koristama ja nagu kõõgitüdruk pidi ääres seisnud. Wõib olla, jalgad ja isegi jeda, kas ma su teenija olen?

Kui mees wälja läks, ütles ta minnes weel teenijale:

— Teie peate kell seitse üles tõusma ja mu toa korda seadma. Mu naine ei tohi ometi teie asemel tööd teha!

Ohtul tuli mr. Blackwood rõõmsalt koju; kuid ta naine oli halwas tuju.

— Miks ei tohi ma su tuba koristada? päris ta.

— Sest ma ei taha, et ja mu teenija olesid.

— Miks ja siis jeda ei taha?

— Kuna see mind piinab!

— Kuid see ei piina sind, kui ma sulle jöök keedan ja su laste järgi waatan?

Nüüd hakkas mees järele mõtlema.

Trammiga Brooklyni sõites, mölgutas ta hulga mõtteid läbi.

Kui ta ohtul koju jõudis, oli ta mõtetega kaunis kaugemale jõudnud.

— Kuule, mu laps, olen palju su seisukoha üle majas järgi mõelnud, ja ma ei taha jeda loomulikult, et ja mu teenija olesid. Mõtlen asja nii korraldada. Astun sinu juure kostile ja maksan enese eest. Siis oled ja maja isand, ja ma jöön sinu juures koju eest.

— Mis ja sellega mõtled? küsis naine weidi rahutult.

— Nagu ütlesin. Oletame, et sul on oma boardinghouse ja ma olen sinu juures kostil.

— Hüwa! Mis ja maksad?

— Sgatahes nii palju, et ma mitte sinu wõlglane ei ole. Mu seisukoht on siis palju mugavam, sest ei saa ma kõike enam armust.

— Armust?

— Jah, ja annad mulle pooltoorest jöök ja kordad lõpmatuseni, ja olla minu teenija, ning töötada enmast minu eest surruks.

— Kuhu ja siis nüüd õige sihid?

— Jätkub 3 dollarist minu panfiooniks? Boardinghouse'is saan ma sama hästi kahe eest.

— Kolmest dollarist jätkub.

— Hüwa! See on aastas ümarguselt 1000 dollarit. Waata, siin nad on ette makstud.

Ja ta pani arwe lauale.

— Siin on kokkumõte:

Üür	500 dollarit.
Lapsetüdrukut palk	100 "
Kõõgitüdrukut palk	150 "
Naise ülespidamine	500 "
Naise riided	500 "
Lapsetüdrukut ülespidamine	300 "
Kõõgitüdrukut ülespidamine	300 "
Laste ülespidamine	500 "
Laste riided	500 "
Psuud, walguš, abi	500 "

4050 dollarit.

Jaga see summa pooleks, sest meie repartee-rime. siis jääb järgi 2025 dollarit. Arwa minu tuhat maha ja anna mulle minu 1025 dollarit tagasi. On nad sul kaasas, jeda parem.

— Pooleks: oli ainuke sõna, mis naine oskas ütelda. Kas pean sinu eest maksma?

— Jah, muidugi! Maksan poole sinu ja laste ülespidamisest. Wõi tahad, et lõik pean maksma? Hüwa, siis maksan 4050 dollarit plus 1000 dollarit oma panfiooni eest. Kuid maksan üsksikult: kütte, walguštuse ja teenimise eest. Mis jaan siis oma panfiooni eest? Toit walmistatud? Toit walmistatud 4050 dollari

eest? Arvan, nüüd sinu kajaks pool maha, siis jääb ometi toidumalmistamise eest 2025 dollarit. Nüüd maksan ma aga eriti kõrgitüdrukule toidumalmistamise eest, kuidas võin seal veel kord toidumalmistamise eest maksta 2025 dollarit, ja veel peale selle 1000 dollarit?

— Sellest ei saa ma aru!

— Jah, mina ka mitte. Kuid jeda ma tean, et ma julle miski mõlgu ei ole, kui julle maksan kogu sinu ülespidamise, kogu laste ülespidamise, kogu sinu teenijate ülespidamise; nende teenijate ülespidamise, kes sinu tööd teevad, mis sinu arvates minu tööst üle on või vähemalt samaväärne on. Kui ijegi sinu töö minu omast üle oleks, siis on sul selle eest ka viisjada dollarit enam, mis on väljaspool maja väljaminekuid; mul pole aga miski, mis maja väljaminekuteft väljaspool seisaksid.

— Kordan veel kord, et ju kokkuvõttest aru ei saa.

— Ka mina ei saa temast aru! Ehk jätame jel põhjusel panjiooni jutu. See on ehk kõige parem. Ja seame kokku maja deebet ja krediti. Tahad ja oma kontot tundma õppida, siis waa-ta jia. Siin ta on:

Mrs. Blackwoodile majaabi eest, Mrs. Blackwoodi kõrgitüdrukule ja lapsehoidja tööd eest:

Ülespidamine ja üür	1000	dollarit.
Riided	500	"
Lõbustused	100	"
Mõelaraha	500	"
Laste ülespidamine	1200	"
Ja kasvatus	600	"
Teenijate eest, kes oma tööd teevad	850	"
	4750	dollarit.

Maksnud: Mr. Blackwood, laevatehase direktor.

— Küll see on aga jultumus, oma naisjela arvetega esineda.

— Wastuarvetega! Ja ijegi neid ei pruugi ju tajuda, sest maksan ije kõik arved.

Maine pigistab paberi pihku.

— Kas pean ijegi ju laste kasvatusje finni maksuma.

— Ei, jeda ma tahan, ja jeda ma teen, ja ma maksan ijegi sinu laste kasvatusje finni! Kuid ja ei maksa ühtki tsenti minu omade eest. Kas see on ühetaolus? Kui tahan oma laste ja oma teenijate ülespidamise maha arvata: siis on jul veel 2100 dollarit selle abi eest, mis ja minu teenijatele majas pakud. Kas tahad veel enam kokkuvõtteid?

Maine ei tahtnud enam kokkuvõtteid, ei iialgi enam!

Lein.

liri rahwalaul.

Nüüd laulge waljult pillalu,
et nutust kajaks mets ja nurm,
oh orro, orro ollalu,
me lapse meilt on riisund surm!

Miks surid sa, oh miks, oh miks?
Sind leiname nüüd nutuga.
Miks tulid meile minutiks?
Ei meie kurbtust näe sa!

Ei ärata sind ema nutt,
ei isa walus kurbtus, lein —
miks lahkuda sul oli rutt?
Me wahel on nüüd surmasein.

Sind leinab mets ja leinab maa,
sind kurdab taga põld ja aas,
ei sind me enam näha saa,
sest waikselt sa nüüd puhkad maas.

Seepärast laulge pillalu,
et nutust kajaks mets ja nurm!
Oh orro, orro ollalu,
me lapse riisunud on surm!

Kui mina kuningas oleksin!

Inglise kirjaniku Justin Guntly Mc. Carthy romaani.

8

14.

Burgundi lipud.

Selge juunikuu hommiku kollakashall agu wajus kummaliselt waike, haruldaset waikewa Pariisi peale. Küll wiibisid mõned head koda-nikud alles rahulikult woodis, aga suurem osa meist seisis juba wäljas wallidel.

Sest linna ees mõllas juba dõtulekust jaadit lahing kuningas Ludwigis sõjawägebe ülemjuhataja ja Burgundi hertsogi ja ta lütlaste sõjawägebe wahel. Pariis jarnanes magamiselinnale, millest meile Araabia muinasjutud räägivad, wõi Okasroosikese lossile, mis päästja suudlust ootab. Olets Asmodäus oma lennu üle Pariisi teinud ja ühe reisijetõilise huwides, keda ta kõie otjas järel wedas, katused pealt ära wõtnud, ta oleks suurema osa elumajadest tühjad leidnud, nagu tänapwadki.

Minult ühes kohas linnas, awalikul platsil jõe ja Gõlestiaanlaste kloostri wahel, walitjes elu. Plats oli tühi, aga kaks meest töötajid hoolega iselaadilise ettemõtte kallal: nad ehitajid ilusat, juurt, uhket wõlast, mille juurde astmed üles wiisid. Järju wastoluna oli selle wõlla wastu kiriku poole kühjele ehitatud estraad, mis rikkalikult punase, lilletatud sammetiga ehitud.

Kui wõlla kallal töötawad mehed oma töö olid lõpetanud, astusid nad wabale platsile ja ringutasid käsi. Üks neist oli pikk ja peen kui puu; ta kandis musti riideid ja weel kaelas roosikantši suurte helmehedega, mida ta kihki lastis läbi sõrmede libiseda. Teine oli otse ta wastand, paras suutäis pilkepiltide joonistajale. Ta oli lühike, pak, wallatu, rõõmus ja kirjuid riideid kandew mees. Tga mõõdaminem pariislane oleks neis kõhe ära tunnub Tristan l'Hermitte kardetud abilised — Trois-Echelles — kolm pulka — ja Petit-Jeani — wäike Jeani. Trois-Echelles oli pikk, furnu-kahwatu, Petit-Jean lühike, pak, timukas, aga kui waja ja tord kätte tuli, olid mõlemad head poojad.

Nüüd mõttis Petit-Jean wõlla aluse alt kannu täie weini wälja, tõstis juu äärde, jõi tubli lonksu, ohkas rahuldatult ja ulatas selle siis selkimehele sõnadega:

„Joo ja ole rõõmus!“

Trois-Echelles raputas tõrjumalt-laitwalt pead, kahmas aga kättega kannu järele, wõttis

jamuti tubli lonksu ja ohkas sama kurwalt kui ta sõber rõõmsalt:

„Zoon küll, aga lustilik ei saa ma olla. Sest mis kasu on ilusa wõlla ehitamisest, kui jeda keegi ei näe? Sama hästi wõikime ju kiriku ehitada!“

Petit-Jean naeris heasüdamlikult.

„Kogu Pariis wiibib wallidel ja waatleb lahingut. Õnnelik Pariis!“

Trois-Echelles naeris pahatujuuliselt.

„Mitte nii eraldi õnnelik, kui lahingu kaotame.“

Uga Petit-Jean oli wastutulelik:

„Wõitku, kes tahab — wõitjale on meid alati tarwis, et wõidetu üles kõlgutaksime. Pea ikka head külge filmas!“

Trois-Echelles lastis roosikantši helmehed sõrmedest läbi libiseda.

„Wõin sulle ainult ütelda, et minult kõit rõõm on lahkunud, sest et ma juba nädal aega enam kedagi ei ole poonud.“

Kuna ta alles selle kurwa mälestusega tegewuses oli, läks ühe wäike, just kiriku kõrwal seiswa majakese ukse lahti ja üks wana ematene astus sealt wälja, peatas, ja kõmpis siis kapi najale toetades üle platši kiriku poole.

Petit-Jean tundis teda, sest tema katusekamber seisis just tema kambri kõrwal. Ta teadis selgesti, et see naine oli Pariisi kõige juurema hulguise Francois Villoni ema, kes oma pojast, kes äkki kadunud, midagi ei teadnud. Rõõmsasti teretas ta eite:

„Soowin Teile head hommikut! Kas olete oma kadunud lamba juba leidnud?“

„Käägitakse, ta olla maalt wälja jaadetud, aga ta saatis mulle raha — Jumal õnnistagu teda selle eest — ehk ma jeda küll ei puutu, sest et see wõib olla ülekohuselt on saadud.“

Trois-Echelles jättis roosikantši rahule ja astus talle kätt wälja sirutades wastu.

„Andke ta mulle, lasen selle eest palwet lugeda“, ütles ta.

Uga Petit-Jean kargas nende wahela.

„Andke mulle, siis joon ta ära“, ütles ta.

Uga wanaeet ei pannud teda tähelegi. Ta filmad olid platsile ehitatud wõlla peale langedud ja nüüd küsis ta:

„Kellele olete siis selle wõlla ehitanud?“

Kurwameelne timukas wastas tufaselt:

„Loll küll, aga jeda ma ise ei tea. Ehitage sinna wõllas ja majasteedi ja ta saakonna tarwis estraad“, ütles sõjawägebe juhataja mulle.

Ena Willon, kelle vähene uudishimu sellega rahuldatus, tegi kniifu ja lõmpis kirikutreppi mööda üles.

Betit-Jean kirjutas ennast ja ümises aegutades:

„Tahan nüüd pisut puhata ja und näha, et kuninga üles poon.“

„Araandja, jober. Kui Tristan find kuulets!“

Betit-Jeani filmad järasid trotslikult.

„Noh, siis ütleme: peapiiskopil!“ ütles ta.

Trois-Echelles noogutas heakskiitvalt.

„Peapiiskopil peaks hea ots olema.“

Temale meeldis kõrge mehe poimine, kellelt ta mõis aumärgid ja riided ära võtta.

Linukad ronisid nüüd üles mõlla platvormile ja magasid warsti seal mõni minut hiljem rahulikult, koha koledusest hoolimata. Nad norstasid nii rõõmsasti, nagu oleks wimne kui inimene poodud ja neil ei oleks enam midagi teha, kui rahulikult elu lõpuni magada.

Õbb ja wein oli neid nii wäsitanud, et endid ka jannudest ei lasnud eeskitada, mis üffikul platfil kahetõrbe kõwadusega kõlasid. Need olid ühe naise rutulised, kõrjitud sammud ja mehe sammud, kes temale tasafesti järele hiilis.

Naisterahwas oli Katharine de Waucelles ja mees oli Noel le Folhs.

„Miks Te mind jälgite?“ küsis neiu.

Ja Noel, kes talle paleest järele tulnud, wastas ruttu:

„Teie ei pea ilma kaitseta käima tänawal. Sellepärast jälgisin Teid kui Teie wari.“

Põlglikult tõrjus Katharine teda tagasi:

„Warjuts Teie kõlbate, sest et Teil enesetel wari puudub. Täname on tühjad ja rahulikud. Urwan üffiolekut Teie seltsist paremaks. Laske mind mööda — tahan minna palwele.“

Noel oli nimelt tema ja kiriku wahel astunud, nii et neiu kirikusse ei wõinud pääseda.

„Kas tahate oma armsama eest paluda?“ küsis Noel.

Katharine puristas:

„Teie küsimus lasjab aimata Teie wäikest hinge ja madalat meelt, aga minu mõtted on nii kõrge, et ma Teile ei wasta. Tahan palwetada ühe waprä mehe eest, keda mu filmad ilal enam ei saa näha!“

Neiu süda jooksis wäikeses werd ja libedab pijarad järasid tema filmis. Ta mõtted pöörasid tagasi pikale, kurnale, kustumale ööle. Ta nägi ennast jälle oodates istuwat afna juures ja alla waatawat roostiaeda, nägi ennast jälle wäsinud filmil asjatult wähtimas pimedasse öösse, oma wäsinud kõrwadega asjata kuulatamas tooni, mis talle teateid tooks lahingust, kus ta südame armsam oma elu kaalule pani tema ja ijamaa eest.

Sest nüüd teadis ta: tema päralt oli ta süda. Selle möödunud õõ pikkamisi edasi ronimisel tundidel oli ta oma meeleheitmises selgusele jõudnud, et Willon, keda ta oma waenlaseks nimetas, ta südame mees oli. Wihastamisest hoolimata pettuse üle, mis tema wastu toime pandud, armastas ta teda. Ei ta armastanud suurt, suurtsugu herrat, ei armastanud põhjalainud luuletajat, kes oma mööga ja käsiwarre ta teenistusesse amud — ta armastas lihtsalt seda meest — oli ta kes oli, kui ta ainult oli ojanud ta südant ära võita. Gilne Katharine oli surunud ja maha maetud kõige oma uhke mõtlemisega ja kõigi tunnetega ja tema surmawõitlusest oli tõusnud uus Katharine, kes selge filmaga maailma waatles ja mõistis seletatud hingel ühe teise hinges asuwat suurust üles leida.

Noel ei saanud ta waitimise aru, ja tähelepanematult segas ta neiu mõtete kõrget lendu.

„Minagi olen wapper mees“, ütles ta ja lõi oma rinnale. „Häwitajin täna õõsel Thibaut de Musigny ja kuningas on minu wastu jälle lahke. Mängisin ma eile narri osa, siis mõin homme etendada targa mehe osa. Oli ees ja, kui tahate, lambapea, aga ma ei ka waitnenud kuninga wastu midagi paha ja tema on nüüd jälle armuline. Miks ei wõi Teiegi seda olla?“

Katharine oli jälle oma unistusest alla rebitud maailma, ja ta põlgas seda meest.

„Ei, sest Teie kadestate üht suurt waimu, ja see kadetus alandab Teid.“

Noel wastas tufaselt:

„Egas temagi pooljumalat ei ole! On teatud jamaft taignast kui Madam ja meie kõik!“

Katharine mõtted wiibisid oma saatjast kaugele, waimus nägi ta lehtmuid lippe, wastamisi pörfawaid piike, kuulis raskete mõõtade pörfamist wastu raudriideid, terase kõlinalt wastu terast. Ta luulewõim nägi keff kõige wihasemat wõitlust üht hiilgawat kaju soomusriides nagu peatnglit Mihaeli, uhke naeratus huultel; aga südames peitus tal raske mure, waldaw walu ja rinna peal tükike walget paela.

Ta ei wastanud Noelile, küll aga wastas ta ise oma mõtetele:

„Minu uhkusel on õigus teda wihata, aga sellegipärast on tema päralt minu hing.“

Noel tahtis parajasti wastata, kui äkki tagasi pörfas ja mütti peast tõmbas.

Kiriku trepil seisjis kuningas must, küürus fogu, kes praegu hommikupalwelt tuli, ja tema taga seisid ta mõlemad warjud Tristan ja Olivier.

Katharine, kes Noeli kõhmetuse läbi tähelepanelikult sai, astus tagasi ja tegi Ludwig ees sügawa kummarduse. Pikkamisi tuli ku-

ningas astmeid mööda alla ja silmitjes paari pikkawalt.

„Tere hommikust, mu sõbrad“, teretas ta. Siis pööras ta Noeli poole ja käsits:

„Mutake Sankt Antoniusse ja tooge mulle lahingu käigu kohta teateid.“

Noel kummardas ja lippas kästu täitma. Katharine aga palus:

„Palun majesteeti mind wabastada!“

Tristan ja Olivier hoidsid endid alandlikult kaugel, wõlla warjus, mis nende südamele kõige armjam ja filmale kõige püham oli.

Ludwig astus just lahwatanud neiu juurde ja sõistas:

„Kas igatsete nii wäga hommikupalwe järele, et minule enam wähematti ilmalikku sõna ei raatši lubada? Kas olete weel wihane tembu pärast, mis Teile tegin?“

Katharine lahwatanud nagu kottus tumeda punaga, kui ta wastas:

„Äsjata waew oleks kuninga peale wiha tanda!“

Ludwig naeris.

„Teie wastused on sama karmed kui kõstril hommikupalwel. Kas wõiksite minule wahest nüüd oma südame kinkida, kui Teie ette põlwili langeksin?“

Silgaw ohe tõstis Katharine rinda.

„Kaotasin oma südame täna õhjel ja pole seda weel leidnud.“

Põlgliku lõbuga lõi Ludwig käed kofku.

„See oli selle mehikese poolt lollus nii kergeti oma teelt tarwitada. Oleksin nalja weel wenitanud, aga tema koputas oma au peale ja ei tahtnud Teid ilma pihtimata wõita.“

Neiu süda hakkas waljumini põksuma.

„Rõõmustan, et tal niipalju autunnet on“, ütles ta.

Ludwig silmitjes teda terawast, ije selle juures oma lõuga filitades. Siis ütles ta:

„Kui Te kirikus tema tagastulekut ootate, siis näete ka, kiribas see nali lõpeb.“

Katharine tegi kuningale sügawa kummarduse ja läts pikkamisi kirikusse; iga ta werelõõp oli palwe kaotatud kallima eest. Ta märkas waewalt, et üks waene emafene, kapi najale toetudes, temast mööda kõmpis, suurtjugu daamile sügawa knitju tegi ja siis waitiwale tänawale astus. Nii puutusid esimest korda kofku mõlemad naised, teda Billon maailmas kõige enam armastas.

Üffi jäädes, kutsus Ludwig jälle Tristani ja Olivieri oma juurde.

„Waderid, seal lähleb üks wapper, ilus ja karst daam. Ta sõwab armastusmere laiuskraadidel ja oleks küll wäärt, et õnnesaarele jõuaks. Kas ma siis meister Billoniga muud ei tea peale hakata, kui teda puua?“

Olivier waidles wastu:

„See Billon on niijugune osaw kelm ja mees, et teda rahwas juba palju enam armastab kui Teid.“

Kuningas tegi hapu näo.

„Seft on ju küllalt põhjusiks teda puua. Ja siiski tunnen tema wastu teatud poolehoidu. Ka unenägu efsitab mind — täht, mis taewast langes.“

Tristan awaldas oma arwamise lühidalt ja selgelt:

„Rooge ta üles, kuni Teil sefs weel wõimalust on, ja tänage Jumalat, kui temast jälle õnnelikult olete lahti saanud.“

Ta ei olnud weel lõpetadagi suutnud, kui wali kija ja kära wuure rahwahulga lähene mist kuulutas. Wallide poolt kajajid hobuste kabjalöögid ja paljude inimeste sammud. Teiselt poolt, tänawalt mis Louvre poole wiis, kõlajid marsšiwate sõdurite sammud.

Olivier seletas:

„Rahwas tuleb wallidelt tagasi.“

Ja Tristan lijas teatades:

„Kuninganna, majesteet!“

Kitstast tänawast, mis awalikule platfile juundus, tuli halk sõdurid, kes rikkalikult ehitud kandraami jaatjid, milles kuninganna ja ta esimesed daamid istujid.

Ludwig astus esimese kandraami juurde, aitas kuninganna wälja ja jaatis ta teadmu-sega näidatud lahusega hiilgaestraadile, kus nad wäikestele, eriti nende jaoks walmistatud troonidele istujid. Kojadaamid ja herrad asujid kuningliku paari selja taha, kuna ees Shoti wibupüskimehed tugewaks kaitsewalliks olid.

Käbi kija, wallidele wiitwa tänawa jooksid rahwahulga ees mõned waimustatud isamaalased hõhates. Sellest karest ärkafid ijeqi Trois-Echelles ja Petit-Jean. Megutades ajafid nad istukile, sirutafid, ringutafid käsi, tõusid jalule ja silmitjesid, wõlla rõdule toetudes, mugawalt sündmuft, mis platfil esinesid.

Noel le Joly's tungis rahwahulgast läbi kuninga ette.

„Majesteet“, teatas ta, „päew on meie oma! Sõjamägede ülemjuhataja tuleb wõidukalt tagasi. Te kuulete juba tema muusika kõla.“

Kuningas noogutas pead.

„See küll“, ütles ta tõsifelt.

Nüüd woolas rahwas kifendades ja hõhates platfile. Mehed, naised ja lapsed — hõiskaw, waimustatud hulk, tungis kuninga ümber. Rõdgil olid lilled käes ja kõi karjusid „elagu!“ Sõjamäe muusika ja marsšiwate inimeste ja laastumine tuli ifka lähemale ja läts ifka waljumaks.

Wiiel neiu oli korda läinud just estraadi ette eistmesse ritta saada; nad hõiskasid ja kijen-dasid ühes teistega. Need olid miis kerget tüd-rukut „Kuusekäbi“: Zsabeau, Jehanneton, Denise ja Blanche ühes Robin Turgise tütre Guillemettega. Nad kõik olid ärewuses, sest kõik nende austajad ühes abtinnaga olid õõjel jäljetult täitsa kaduma läinud. Aga väga suurt muret nad oma kangelaste üle küll ei tun-nud, sest lihti oli tarmilik, et nad enda näge-matuts tegid ja seega seabuie filma eest kõr-wale hoidisid ja nimelt nüüd aimasid tüdrukud, et midagi suurt käimas oli, mil wendade kohta suured tagajärjed wõisid olla. Mis puutus abtinnasse, siis oli ta kadumine küll mõista-tuslik ja muretäratam, kuid teijest küljest pol-nud see ka paha, et kord ta walitsuse alt pääsib, mis kaunis wali oli, ja tüdrukud lõõritasid lõbusasti nagu puurist pääsenud linnukesed.

Waherajal jõudis sõjawäe eelsalk platšile ja peatas estraadi ees nii, et rahwa ja kuningliku tribüüne ette lai waba ruum jäi.

Kõigist afendest maatasid pead wälja, lii-gutasid käsi ja pilbusid sillesid.

Sõjawäemuusika helid läksid ifka walju-maks, samuti hobuste kabjaplagin, mis ifka lä-hemale tuli.

Ja wiimaks, kui elaguhüübed kõige walju-mini kajasid, ligines Willon oma lahinguhobu-sel ja just tema taga ta endise aja miis seltsi-meest.

Minus märk Willoni poolt pani kõik seisma. Kergejalgselt kargas ta sadulast ja lähenes ku-ningale.

Rahmahulgale oli see kena mees, kel raud-riided seljas ja punane pael ümber, otse filma-lõbuks. Küll puhkasid ta pilgud wiitukese oma ees seiswal kohutawal wõlal, aga mitte ükski joon ta mehifsel näol ei muutunud. •

Otselohje tema taga sammusid miis narakas-tesse riidetatud meest, kes igauks käe, jala, keha wõi pea küljes nähtawaid wõitlusemärke kan-dis, mis nad kuningale waenlastele annud. Nad kõik olid seotud, aga nende sidemed ei olnud harilikud: need olid siidist, mis kulla ja hõbe-daga tikitud ja täis wapisalme.

Kui Willon oma kirjude saatjatega tahtis kuningliku trooni ette astuda, hakkas Noel talle wihaselt wastu. Ta laotab oma kaitšwad käed laiali ja hüüdis wihaselt:

„Sumala eest, herra, kes on siis need lin-nuhirmutised, kes siin kuningale tahawad oma kaitše näidata?“

Justlikult naeratades silitas kuningas oma sõuga, kui Willon wastas:

„Need linnuhirmutised on hulguised, kes kui suurtõugu mehed wõitlesid, ja need kaitšud on waenlase lipud.“

Nende sõnade puhul olid hulguised siiditükid oma käte, jalgade ja pea ümbert lahti rebinud, laiali laotanud, neid uhkesti ühus lehwitanud ja trooni ette maha pannud.

„Hästi wastatud“, ütles Ludwig kõrgusli-kult, ja kaks saatkonna herrat wõtsid siidinä-rakad ettemaatlikult üles ja panid nad aukart-likult kuningale troonistme ette rõdu äärele, kus kuninganna neid rõõmuga filmitšes.

Willon seisis sirgelt kuningale ees ja ütles:

„Prantsuse kuningas Ludwig! Need siidi-kaitšud toome sulle waibaks su jalgadele. Veel tunni aja eest lehwisid nad Burgundi lipuwar-rastel ja lipendasid Burgundi tiivrite kohal. Ma ei taha meie wõitu ülistada. Burgund wõitles hästi, aga Prantsusmaa veel paremi-ni, ja need lipud kuulitawad meie wõitu. Mõne kaupmehe filmis pole need kaitšud muud kui rikitud siiditükid; sõjamehe filmis aga tä-hendawad nad hulka surnuid, kes auga lange-nud; kuningale filmis aga katamad nad üksikut trooni üksiku iluga. Kui meie siin, kes me wõitlemistest alles hingetud oleme, ja teie seal, kes seisate ja imestate, juba ammu oleme tu-haks ja põrmuks warisenud, kui meie kuningale nini ainult veel kuldtähedega luitunud aja-looraamatutes seisab, veel siis ripuwad need lipukaitšud peakirikus sammastel ja meie lapsel-apsed tõstamad üles oma lapjed ning näita-wad neile neid luitunud lippe, ja alaealiste ja imemate laste juust kuulutatakse siis meie tänase wõidu kuulsust!“

15.

Wõlla warjus.

Kui Willon lõpetas, kajasid kirikust De Deum laudamus'e meeldiwad toonid nagu mood, ja sõburid, kes platši täitsid, hüüdsid hõisates:

„Sumal kaitšku sõjawägede ülemjuhatajat!“

Olivier laskus ettepoole ja sõjastas kuni-gale kõrwa:

„Kuulete nüüd, kuidas nad temale wastu hõiskawad, majestee!“

Kärsitult heitis kuningas käega, toetas est-raadi äärele ja kõneles:

„Sõjawägede ülemjuhataja ja teie, wapradsõdurid, Prantsusmaa kuningas ütles Teile tänu teie ande eest. Wõit oli teile kindel, waa-dates meie asja õigluse peale. Teie, krahw de Montcorbier, wõite neile wapratele meestele lubada, et nende walitseja neile tänuks on ja neid jaab meeles pidama.“

Nuttu pööras Willon ümber ja ütles oma taga üngimaie kirjule hulgale:

„Kuninga nimel igale mehele, kes wõitles, kuldraha ja igale inimesele, mehele, naisele ja lapsele, kes kuningale terwiseks tahab juua, pee-ter weini.“

(Särgneb.)

Umeerika naiskelm.

Umeerika kirjaniku Miriam Michelson'i romaan.

Esimene peatükk.

Kui asi räbalaks läks, panin plehki. Tom, tore poiss (Isjand Sumal, sina kelm, kui heameelega tahaks minu kaasvõitleja, politsei, sind minu käest ära kiskuda!), nii siis Tom hoidis rahvatungi tagasi, niipea kui wanaherra uuri minu käte oli pistnud, ja mina pugusin daamide ooteruumi.

Wakfaliefine oli rahvast väga täis, nagu õhtul harilikult ikka, ja mina astusin pikkamisi suurde, neljakandilisse ruumi ning ütleisin enesele, et ennast pisut rahustada: „Nancy, nii oled ja siis üliõpilane, tuled otseteed Bryn Marwrist ja ootad siin oma isa — ära jeda umusta. Kas on sul kübar ka korralikult peas?“

Ma meenustasin ennast sellepoolest suure peeglis ja waatasin üle oma erutatud näo oma taha tuppa. Seal istus üks proua, kes oma lapsele ainult seal võib rinda anda, kus hull rahvast teda silmitses, nimelt wakfalis. Seal oli ka üks igawesti nälgjane proua ja nosis hokolaadi; seal istus üks noorskaw proua wiltu wajunud kübaraga ja kaotas oma juuksendelad ära, ja seal üks proua, kes alati hirmul on, et rongist maha jääb, ja seal üks proua, kes teiste naiste ehteasju kadedalt silmitses ja — —

Mütsiga mees, kes ukse awas ja tuppa waatas, ei meeldinud mulle sugugi.

Mis on ühel mehel daamide ooteruumi asja? Ka noorele neiuale, kel ühe wõõra mehe uur ees pihikus peitub, ei või see pealegi kõige joodsam koht olla. Onneks olin ma talle selja pööranud, aga ta oleks wõinud mu nagu ometi wast näha peeglis, mis suure peegli wast rippus.

Nii läksin siis tagumisesse tuppa, kus daamid harilikult oma riidetelt lastsid tolmua ära harjata.

Järele on, kuidas naised üksteist wahiwad! Wõtsin kübara peast ja mantli seljast, et wõiksin kauemaks jääda, ja riputasin mõlemad nii pikkamisi kui wõimalik wärna otja.

„Nance“, ütlesin ma peeglis kõmbinimalisele, helkfilimalisele neiuale, kes kiiresti tuba silmitses, kuna ma kausi kohale kummardasin ja omal käsi pesin, „naised wahiwad sellepärast, et nad naised on. Meeste juures on asi teine, siis oleks sul põhjust wäriseba.“

Silitasin juuksed siledaks ja kahmasin kübara ning mantli järele, kui — kui —

Laewas, oli see pikk! Sellesse wõis ennast

pealaest jalatallani mäsvida! Ja kui ilus punane ning tore siidiäär! Ja selle kohal rippus kübar punasest sammetist, siidiga ääritud.

Garderobimaine, neegriest, ei saanud mu liigutusest aru. Mul olid kõige paremad asjad seljas, ja nii wahitud saada, teeb inimese loomulikult edewaks ja — noh, Tom teab ju, kuidas ma wälja näen, kui ilusasti rakkas olen. Igatahes oli garderobi-eit kõiges süüdi. Ta wõttis kübara ja mantli ja hoidis neid, nagu oleksid nad minu omad. Mis jäigi mul murud üle, kui jellesse siidivoodriga luulesse hüpata ja jelle juurde sündiwa kübara pähe panna? Doll tüdruk, kelle omad nad olid, lastis endal toa teises nurgas ühel teisel garderobi-eidel üht kivistust kleidis kinni õmmelda; pealegi oli ruum tungil täis. Silmapilk oli mul mantel seljas ja kübar peas ja — heidi! — olin suure ooteruumis! Mantli lõige oleks mulle peaaegu lõhkiis saanud. Ma otse wärisejin lõbu pärast, kui suur peegel mu pildi tagasi heitis.

Wälk ja pauk, kui tore ma olin! Kuidas mantel hakkas ja selja pealt passis! Ja kõrge kartmahast krae — ninaotsani uppusin ma jellesse, ja minu ninaots on ometi kaunis kõrgelekipuw.

Parajasti, kui ma toreda kübara pisut sügawa-

Imestasin ennast peeglis silmapilgu, sest male pähe wajutasin, tuli üks wana daam uksest, ja tema taga nägin ma jälle sama wadishinnulikku mehenägu mütsi all.

Kätte saadud? Mina? Ei mõtetki! Wiivitasin silmapilgu, astusin uksest wälja niisuguses seisakus, mis Hispaania kuningannale oleks au teinud, jooksin talle peaaegu kätte walehele, haarasin kartmakrae lõua alt kinni, waatasin talle otseti otja ja uheldasin taist mööda. Siis jäi ta nõrgaks. Selle mantli ees sulas ta. Mina pealegi ka, sest kuna trepist alla jooksin, mölgutasin juba mõtteid, kuidas ma Vanderbiltidega wõiksin sugulane olla.

Ma jõudsin wakfalist ehitamata wälja ja tahtsin parajasti trammile astuda, kui just enese taga jällegi mütsiga meest märkasin. Ta nagu ilmutas naljakat segu kahtlemisest ja otustatusest, aga mulle tähendas see wanagistust.

„Nance Olden, sinu asi on mokas“, ütlesin enesele.

Uga asi ei olnud ometi weel nii kaugel.

Seeft jama! sekundil märkasin tõlta. Suurt, pühaliktu, mugawat, torebat tõlta gummirat-
tastega, ruumikas ja ilus. Raas hobust olid
pühalikud ja toredad, tugewad ja hästi peetud.
Seebord ma weel ei teadnud, et see piiskopi
tõld oli, ja see oli mulle ka üsna üksteif.
Tõld oli tühi — nii siis oli ta minu! Kui ma
juba parandusajutusse pidin minema — seal,
kuhu fina lähed, Tom Dorgan, ei ole mind
weel tarwis, olen alles liig noor — siis oli
parem ometi niisuguses tõllas sõita kui politsei
riigivanfris! Sgatahes oli see mu ainus pää-
jete.

Nii siis libisejin tõlta ja lõin ufse oma ta-
ga kõwasti kinni. Mees pufil — ka hästitoi-
detud ja tugew — oli wist pikast ootamisest
wäsinud, sest ta magas, kõrwuni oma kõrges
kufjaritraes, rahulikult edasi. Ma sajatajin
kraet, mis ta kõrwad lufku pani, nii et ufse
finnikäimist ei kuulnud, sest wastasel korral
oleks ta küll sõitma hakanud.

Uga tore oli tõllas olla! Pehme ja soe,
padjad ploomiwärwiliest hammetist, istmed sü-
gewad ja mugawad. Tõllataskus peitus üks
kiriklik ajaleht, leht tähendustega piiskopi lä-
hema juuluse tarwis ja eksemplaar raamatust
Quo Vadis. Wõid juba arvata, kuidas ma
seal mugawalt nõjatajin ja ootajin. Läbi a-
na nägin, kuidas mütsiga mees, kel järwawad
nõõbid kuue ees, ümber pööras ja walfali ta-
gasi läks.

Surra! Ta oli jäljed kaotanud! Kuidas
wõiski ta Nancy Oldenit piiskopi tõllas ar-
wata?

Noh, olin eile hommikul wäga wara woo-
wist wälja tulnud, et rongile jõuda ja Tom ja
mina märkamatuks ühes sõitjatega sisse pääse-
me, ja kumaele olime ju tahtjunud, nii et ma
waewalt kolm tundi magada sain, sellepärast
oli pärast külma sõitu läbi linna mugaw soo-
jus tõllas öieti see, mis mulle waja oli.

Tõllast wälja tulla ma ei julenud, kartes,
et niisuguseid mütsiga mehi seal weel enam
hulkimas on. Et neil minu peiduurkast ai-
mugi ei olnud, seda teadsin, muudu oleksid nad
mu sealt ju ammu wälja tirinud. Pea kadus
mul lufki tõllast lahkuda; seal oli nii hea ja
soe ja — tore. Tom, oleksid ja oma Nancyt
seal näinud, oma punase mantliga piiskopi-
tõlta nagu walatud!

Weel enne kui märkasin, nägin und, et
abielus oleme ja fina oled hiilgawate nõõpi-
dega üleni külwatud. Mina kandsin ilusat pu-
nast mantlit, aga ta oli pruunidkeldiks muutu-
nud ja ta siidiäär oli saanud kenaks pruutpär-
jaks. Ja — — seal tegi keegi tõllaukse lahti,
ja piiskop astus tõlta.

Olin ma maganud? Jah. Raskesti.

Mis ma nüüd tegin?

See on ju nii lihtne. Magasin edasi, kui
ta mitte enam nii raskesti. Jäin nii ärksaks,
et iga filmapilk wõiksin wälja karata.

Hobused olid liikima hakanud ja me oli-
me juba poolel tänaval, enne kui piiskop
mind märkas.

Piiskop oli wäike, mitte nii tugew ja häs-
tipeetud kui ta sõiduriist, waid õrn ja peen.
Tal olid kõige pehmemad filmad ja kõige puh-
tam süda ja ta oli uskumata nõrpea.

„Sumala pärast!“ hüüdis ta, pani ruttu
prillid ninale ja waatas üsna kohmetult
ringi.

Mina uinujin rahulikult omas nurgas,
aga nägin pooleldi kinnihoidud silmil, et tema
arwas, nagu oleks ta waletõlta sattunud.

Kuid waade tähendustele ja raamatule ra-
hustas teda uuesti, ja enne kui ta otsusele jõu-
dis, lasjain ma enda tõllast, mis parajasti üle
trammiroobaste pööras, üsna kergesti ta öla
najale paisata.

„Jafene“, jostistajin ma uniselt ja jätsin
oma pea ta kondisele õlale puhkama.

See rahustas teda. Sina ei tarwitse naer-
da, Tom Dorgan, ma arwan, see, et teda
„isafeseks“ nimetasin, näis seisukorra wõdrast
maiku pisut pehmemadawat.

„Armas laps“, algas ta õrnasti.

„Uga isafene“, ütlesin mina, „lasksid mind
nii kaua oodata; jäin magama. Urwajin ju-
ba, et mind olid unustanud.“

Ta pani oma käsiwarre isalikult minu öla-
de ümber. Sa tead ju, hiljem kuulsin, et piis-
kopil ial pole tiitart olnud. Müüid uskus ta
wististi, et tal tiitar on. See hea, aus wana
hing! Pealegi, Tom Dorgan, kui ta minu
isa oleks olnud, waemalt oleksin joobnud wa-
nadel herradel uuriwad taskust wõtnud. Kui
mul iildse oleks isa olnud!

Sa ei tarwitse wihafeks saada. — Kujuta
enesele piiskoppi ette, kuidas ta minu ümbert
filmapilgu oma wanade närtsinud käsiwartega
kinni wõttis, nagu oleksin ta tiitar. Kujuta
seda enesele ette! Ja mina, Nancy Olden, kel
pühikus pakku mehe kuldur, seljas ilus pu-
nane mantel ja peas ilus kübar!

„Kuulge, laps, Teie olete efinud“, ütles
ta ja raputas mind õrnasti, et ärkvel oleksin,
sest ta kartis, et jälle wõiksin uimuda.

„Teadsin ju, et sul kontoris palju tege-
mist oli“, ütlesin ma ruttu wabele. Ma taht-
sin heameelega walfalist hästi kaugele jõuda,
kuna mul ju punane mantel seljas oli. „Nüüd
jätme rongist maha. Urme enam ial seda
teed sõidame — isafene. Oleksime otseted

jõitnud, ei tarwitseks me nüüd risti läbi linna jõita. Enne magamajäämist mõtlesin ikka selle peale, mis minuist küll oleks saanud, kui sina ei oleks tulnud."

Minu paha seisuford andis talle nii palju tegemist, et ta mind muustas kätte wahelt lahti lastmast.

"Mis Teist oleks saanud, kui Teie isaga ei oleks kokku saanud?"

Kui saamatu ta oli! Ta tahtis seda mulle ettevaatlikult selgeks teha ja algas niimoodi:

"Aga, isatene, ohhahin ma, mõtle ometi, mina, üsna ükksinda ja — rahata! Kuidas mõisid sa ometi —"

"No, no, no", ütles ta ja patstas mulle rahustawalt olale.

Ta oli tõesti wäga lapplik. Ta ei osanud enesele öieti ettegi kujutada, Nancy Olden tänaval! — Kõle mõte!

Nüüd kahmas ta waba käega taskusse, wõttis sealt rahapaberi ja pidas parajasti aru, kuidas seda mulle pakkuda ja ühtlasi waelele, süütule Nancy Oldenile õrnasti selgeks teha, et ta tema isa ei ole, kui midagi hirmsat juhatus.

Me pidime nimelt ooperi lähedal peatama, sest et me teatri ees walitsewasse tuldade tungisse olime sattunud; hooaja wiimne õhtupooliku-etenudus oli parajasti lõpnud. Mina olin parajasti nii sügawas mõttes oma lähema sammu üle, et ei märganudki, mis wäljas sündis. Kõige parema meelega ei oleks ma tõlast enam lahkunudki, Tom. Nii, kui piiskopi tütar, punases mantlis, ja gummiratastel — see on midagi minu Nancy, armas poiss.

Aga armas wäike piiskop kähwas äkki sirgeks, peaaegu pead tõllatusest läbi pistes, tõmbas ruttu oma käsiwarre minu seljatagant wälja ja lastis kümnedollarilise kuffuda, nagu oleks see tuline raud olnud. Plus raha kuffus mulle sülle ja ma pistsin selle ruttu taskusse. Kuhu ma ta jätsin? Rannatuist, Tom Dorgan, küll juba kuuled!

Ma jälgisin piiskopi pilku filmadega. Ta oli näost tulipunaseks läinud. Just meie tõlla kõrwal seisis üks teine tõld; mitte just nii suur ja raske kui meie oma, aga suursugune, ütlen sülle! Sobustel hõbelitritega ehitud riistad ja sinised waidad nahtmonogrammiga. Aga sellepärast ei tarwitsemud ju armastaw isa oma last eemale liikata. Seal nõjatas wana daam, kes tõllas istus, wälja, et meid weel ferd terawasti filmitada.

Ja nüüd sain ma piiskopist aru.

Wamal proual oli ümmargune, sile nagu harmoonikalõuaga, walged juuksed, kottanina ja suured, kalgid helmed kõrwus, mis kõik inetud pruunid plekid ta põskedel weel selgemint

esile tõid. Ta õhukesed huuled olid kõwasti koos ja ta paks, briljantidega üleküllmatud kael nägi wälja nagu woodi kõrgele kuhjatud polstritega ja patjadega. Ja silmad! Üksand Jumal, Tom, need silmad! Wäikesed ja terashallid, puurijid tõllaakendest läbi — meie ja tema tõlla akendest — ja pistsid piiskopile otse augud näkku.

Kui ma ometi oleksin naerda tohtinud! Piiskop, kena, ehitud mehike, ise omas tõllas, käsi ümber noore naise, kel punane tore mantel seljas ja kellele ta parajasti raha patub! Ja see wana lorts diamantidega, kel seda nähes filmad pealnuist wälja tulid! Ja pealegi weel tema kiriku üks wägewamatest tugedest! Noh, Tom, kuidas see eit asja peale waatas, jelles ei mõinud piiskopile kahtlust jääda.

Kõik see krempel kestis pealegi ainult silmapilgu. Tõllad hakkasid jälle liikuma ja sinine tõld muras minema, kuna meie talle omas ploomiwärwilihes pikkamisi järgnesime.

Mulle aga oli sellest nüüd juba küllalt. Siin, tuldade keerus, mõisin kergesti plehku panna. Ma pöörasin piiskopi poole. See punastas jälle kui koolipoiss. Mina ka. Jah, Tom Dorgan, aga ainult sellepärast, et mind tagasihoitud naer tahtis lämmatada.

"Oh Jumal", hüüdsin ma äkki ehmatades, "Teie ei olegi ju minu isa!"

"Ei, ei, mu laps, seda ma küll ei ole", koheles ta nüüd, ise näost kohmetuses sinine. "Tahtsin Teile seda parajasti selgeks teha, waene laps, ja pidasin aru, kuidas Teid aidata, kui —"

Ta tähendas meeleheitlikult sinna poole, kus sinine tõld seisnud.

Mina peitsin näo kätte wahela ja hüüdsin:

"Tahan wälja minna, tahan wälja minna! Teie ei ole minu isa. Palun, palun, laske minu ometi wälja!"

"Muidugi, armas laps, filmapilk. Aga ma olen küllalt nii wana, et Teie isa mõiksin olla, ja ma soowiksin, et Teie mu tütar oleksite!"

"On see Teie tõsine sõna?"

Tema õrn rüütlimeel ja ta tooni auwäärtikkus toibutajid mind pisut. Aga fiiski tuli mulle jälle meelde paks kirikutugi, ja ma mõistisin.

"Oh nii, sellepärast", ütlesin ma naerata des ja tähendasin sinna poole, kus sinine tõld seisnud.

Taewas, kui wale lõõk see oli! Besta tahtsin selle eest. Jah, waata, armas Tom, punane siidiga ilustatud ja karwakraega ehitud mantel üksi weel ei tee olewusest nagu mina noort daami, kelleks ta mind arwas.

Da jäi äkki üsna kangeks ja asetaski enda jirgesti istuma, nagu väike pois. Siis waatas ta mulle otša nagu peksaamud loer.

Mis müüd tegin, seda ma sulle parem ei jutusta. Sa ei mõistaks mind ometi. Aga mulle oli tema armamine sel pilgul kümme korda tähtsam kui parandusmaja või midagi muud.

Da oli kohe jälle hea, ja kui ta tõlka minu jaoks lasks peatuda, puhkas minu käsi weel tema käes. Aga ma ei läinud wälja. Müüd tahtsin ma te da kimbatuselst päästa, ja weel enne kui aimasime, peatusime kalliski ehitus kirikutoe maja ees.

Piiskop, waene talleke, uskus tõepoolest, et see te ma mõte olnud, mind oma kaitse alla wõtta, kuni mu kadumaläinud herra isa mind oxfima hakkab. Et mina teda tasakesi nii kaugetele olin hüpeerinud, sellest ei olnud tal muudugi aimugi. Sama wähe aimas ta, et see tema hea nime päästmiseks sündinud ja et Nancy Ulber mitte ei olnud kaswatatud kurgil kaswatuskohas ja kes siis enda esimenele paremale ilusale poisile oli kaela wisanud.

• Jäta järele, Tom!

Lapsed, kui te oleksite näinud seda tuge, kui ta, piiskopi koart käes, trepist alla tuli ja toredasse saali astus! Pärts teater, ütlen teile.

Etiti oli ta wihane, siis sai uudishimulikuks, siis oli ta üllatatud ja wiimaks täitsa sõjariistadeta. Piiskopi jultumus, mind tema maija tuua, üllatas teda nii, et enam ise oma filmigi ei usaldanud.

„Minu armas proua Ramsyah“, algas piiskop, olles pisut kohmetu, mõeldes pilgu peale, mis tugi wäljas temale heitnud, „toon Teile siin ühe wäese lapse, kes täna õhtupooleks wakkalis eksitombel minu tõlka tulnud, arwates seda oma isa tõllaks. Da on üliõpilane, siin täitsa wõõras, ja kuni ta isa tuleb —“

Ei, see lollus! Tugi muutus ta sõnade juures otse keppkangeks. Mis pagana seletus oligi see elawale pildile, mis ta ennist oli piiskopi tõllas näinud!

Hea, süütu mehike unustas loomulikult, et siin mitte peatähjas ei olnud see, e t tugi mind oli näinud, waid k u i d a s ta mind piiskopi juures oli näinud.

Lugu oli ju ta nii uskumatu. Ja üldse, Tom, nii kergesti kui me endid teist petta lasime — üks naisterahwas ei saa teist petta.

Mina ei oodanud piiskopi kõne lõppu ära, waid lippasin ruttu lihahunniku juurde, kes alles juweelide ehtes järeas, wõtsin ta kaela ümbert kinni ja filmitsesin piiskoppi kõrwalt.

„Sa ütlesid ju ometi, et minu proua veisil on, isatene. Du sul siis peale emakese weel üks proua?“ hüüdsin ma imestades.

Waene piiskop. Kas wud, et ta aru sai? Ei mõtetki. Da istus ja ahmis õhtu nagu kala, ja tugi seisis, üllatatud minu järjust kallalekippumise, nagu oleks ta mõõdupuu alla neelanud. Ei olnud see kellegi lõbu, tema wastu hea olla — umbes nagu sinuga, kui ja armukade oled.

Õige pahem on, et neis ringkondades nii hirmus aeglane ollakse. Oleksin ma tõesti piiskopi tiitar olnud —

No jah, jutustasin juba edagi.

„Ah, emakene“, ütlesin ruttu — ja tead ju, Tom, k u i d a s ma seda oskan ütelda. Mõtke selle peale, kuidas ma meie wiimse tüli järele ütlesin, Dan Christensen ei olla kaugeltki nii ilus kui sina — kas mäletad weel? „Ah, emakene, kui hea, et jälle kodus olen. Ülikoolis on kole. Mati õpi, ei muud kui õpi! Ujum mõnikord, et hulluks lähen. Reegi on seal, see on oma eritubega täitsa otšas. Ütlewad, olla liig palju töötanud. Kuidas ta nimi müüd jälle on? Teadsin, aga müüd korraga enam ei tea. Ei tea enam — ei tea midagi enam — mu waene pea on nii segane. Aga ta nimel on minu nimega üks kõla. Täitsa üks. Word, usun, see oli eile, oli mul, nagu oleksin mina tema, ja siis sõitsin ruttu koju. Aga eks ole, mina see ju ei olegi? Olen ma see, emakene? Ütle ei, emakene!“

Oleksin pidanud hakkama näitlejaks. Wõimalik, et seda teengi, kui nad su puuri pistawad ja sa mulle enam midagi ei saa teha.

Piiskopi nagu ei wõinud ma näha, aga toe olin oma poole wõitnud. Hea, wana olemus, teda peab aga wõita ostama. Etiti oli täis umbusaldust, ja siis ehmatas ta. Kuid pikkamisi julas ta ja wõttis mu ümbert kinni. Seal oli päris hea olla ja briljandid surusid minu põskedesse. Da pühkis filmi ja ütles, et ma ennast ei erutaks; müüd olla kõik jälle hea ja emakene tahtwat mind juba jälle teinaks ramitseda.

Siis asetaski ta minu sohvale ja toppis mulle ühe siidipadja teise järele selja tahja.

„Tulge, südamekene, ma aitan Teil mantli seljast ära“, ütles ta pehmestit.

„Palun, emakene, lasse ta mul weel seljas olla. Mul on nii külm.“

Kui ma mantli maha ajasin, siis olin kadunud. Pühapäewalkeit, mis selle all oli, on ju küll wäga ilus sinu neiu, Tom, aga siin kalongis ei olnud ta ometi õige. Ja siis — ja leiad selle wõib olla edewuse olewat, Tom — esimene tunne, et ühes mantliga ta oma jultu-

muise kaotan, kuldse juhtumuse, mis mulle kõige pealt võimaldas minetu piiskopi tõlda ja siis suurtugu maailma. Kübara lastsin ära võtta, ja see viis, kuidas tugi temaga ümber käis, näitas mulle, et ta tema filmis oli armu leidnud ja et ta niisugune oli, misugune ta tema ringkonna daamidil pidi olema. —

Pigistasin filmapilguks filmad kinni. Seal kummardas ta minu kohale ja silitas mu juukseid. Ta uskus wististi, et magan, sest ta pööras piiskopi poole ja ütles tasakesi:

„Armas, armas piiskop, Teie olete kõige parem ja kallimeelsem mees maailmas. Ja et Te ise nii puhta südamega olete, siis annate mulle andeks. Pean kõik välja ütleva, enne ei leia ma rahut. Kui ma Teid ennist tõllas nägin, mõtlesin — filmapilgu — ah! — Kas võite mulle andeks anda? Waadake, kui umbusslik ma olen! Aga Te tunnete ju Edwardi väga hästi ja teate, mis ma temaga olen läbi elanud. See on mind kõigi meeste wastu nii umbusaldlikuks teinud.“

Ma kõwerdasin südames naeru pära. See võib küll tore pois olla, see Edward! Waata, Tom, waesel wanal kiritutoel toredas majas on oma suurtugu herra abikaasaga sama häda kui Mollyl kitsas tänawas oma Väciga.

Olete dieti kõik ühesugused?

Ei. Sest olemas on ka juukseid kui minu piiskop. Ta oli kiritutoe käest südamlisult ja lepitatult kinni kahmanud, aga ta waikimine tegi mu midishimulikuks. Teadsin, et ta wanaeite minutiks minu waimundrusesse ei lastanud uskuda, niipea kui ta teadis, et see „tehtud“ oli. Sina waletad, Tom Dorgan, tema mitte! Noh — see waene südamelehtsus, kuidas võis ta minu mängust aru saada, kui tugigi ennast lastis peita? — Aga ma märkasin ometi, et ta tasakesi minu juurde astus ja mind silmitses, kuna mina finnisilmil lamasin. Kui ma siis filmad lahti tein, kohkus ta kangesti süütundes.

Ta läks tulipunaseks, nii suurt häbi tundis ta, et ta oli katsumud minu jaladust teada saada.

Ma waiciasin talle suu silmil näkku. Sa tead juba, nagu Molly laps, kui ta ärkab. Siis lastsin oma kohmetu pilgu kawa tema peal wiihida.

„Isakene“, ütlesin pikkamisi ja tõusin istufile. „Sina — ja oled ometi minu isakene — eks?“

„Jah, jah, muidugi“, wastas tugi tema eest ja andis igasugu märksid, et piiskop waikis. Ja waene mees läks näost ifka punasema waletatse juures, olgugi, et see tumm wale oli. Aga ta süda näitas ometi kergemat

lainud olewat. Ta arwas mind nüüd nähtawasti nõdrameelseks, kel selged filmapilgud. Kuulsin, et ta toele midagi jellefarnast soisitas, parajasti kui tüdruk teed tuppä tõi.

Jah, Tom Dorgan, teed hõbeserwiisil — kõik Nancy Oldenile. Tassid lähipaistwad ja peened kui maalitud munakoored.

Aga see oli minu arust ometi liig riskant. Kartsin, et enda ära annan, kui kõigi nende wäikeste nõude kallale asusin, ja ütlesin jellepära, et mul isu ei ole, olgugi et mu sifitond otse krampi kiskus, sest et ma hommikust saadit ei olnud söönud. Tugi saatis nüüd tüdruku wälja, walas ise kõikjuga teest nõudest midagi kofku ja katus mulle teed sisse anda. Ta oli selle juures umbes sama osaw kui Molly wäike õde, kui ta last toidab, aga ma lastsin eneseie seisukorra selgete teha ja neelasin mõned lusikataied alla.

Oled ja kord juba teed joomud, Tom Dorgan?

Kui sa ostaksid suurtugu ringkondades liikuda, ma wõtaaksin ju kord oma briljantidega sõbranna juurde teele kaasa.

Kuidas aga pääsesin ma jälle? See küsimus oli, mis mind nüüd piinas.

Olin parajasti otustanud enesele kord jälle walget filmapilku teha, kui majauks kinnus — ja, noh, mõistate, kes tuli!

Sina oled pagana kawal, Tom, nii kawal, et meid mõlemaid kord treltide tahta toimetad, aga kes nüüd meie wäikesse walitud seltsi ilmus, seda sa ometi ei tea.

Jah — sina olid teda juba kord näinud.

Nii siis, see oli see paks wanamees, kelle uur minu pihtu all tikkus. See loomakaelaga inimene, kel siri-pumane joodikunägu, mida me silmitsesime, kuidas ta wäikes wakkali restoraniis jõi. Nüüd oli ta veel lõbusamas tujus kui siis, kui sa ta uuri ära warastasid.

Lühialt: see oli eide Edward!

Mul kuffus ehmatuses peaaegu tass kaeit. Tugi wõttis selle minult ära ja ütles: „No, noh, lapsukene, ärge nii ehmatage. See on ju ainult, — ainult — —“

Nüüd oli ta kinni. Edward ei mõinud ju ka minu isakene olla, see oli juba piiskop. Aga ta oli toe mees — misjuga sed juhted olid tal siis minuga?

„Tere õhtust, piiskop. Noh, Henrietta, kas ooper on juba otsas?“ mõirgas Edward sügawa häälega. Ta oli nähtawasti veel tublisti joonud, aga käis otse ja sirgesti kui piiskopiti.

„Ala!“ ta filmad säwasid, kui mind nägi — „aa, preili — preili — muidugi olen sellele noorele daamile juba efitatud, Henrietta, aga,

tont teab, tema niine ei tule mulle praegusel filmapilgul meelde."

"Preili — preili Murieson", waletas wana daam osawasti. "Piiskopi sugulane —"

"Aga emafene", ütlesin ma etteheitwalt.

"See on ju ainult nali. Eks, Edward?" küüsis eit kohmetanult naeratades.

"Suurepärvane nali!" ütles Edward ja mõirgas lõbus. "Lore nali, kui nii ilusa neiu ise oma kodust nii potamata eest leiad! Mis, piiskop?"

"Miks ütleb ta minu isale piiskop, emafene?"

Ma ei mõinud teisiti. Oli nii naljakas, kuidas Tugi waletas ja piiskop wäänles, sest et ta pettust waitides pidi toetama. Tugi ei julenud oma Edwardile nähtawasti minu kurba jaatust teatada.

"Ahahah! Piiskop — see on hea! Ei, mu armas preili, kui see daam siin Teie ema on, pean mina Teie isa olema — nii oleks asi wähemalt korras. Igatahes kawatzen ma oma isaõigused täielikult maksma panna."

Kui ta oleks kaine olnud, siis ei oleks ta seda mõib olla teha katsunud. Muudugi — teada ju ei mõi, selle järele otjustades, mis ta proua temast oli ütelnud.

Aga kaugele ta ei jõudnud. Waewalt oli ta oma käsiwarre minu ümber pannud, kui piiskop ja Tugi mulle appi ruttasid. Nad olid wiha pärast kui meeletud. Mina aga ei mõinud mõtet mõtle mata jätta, mis nad küll oleksid ütelnud, kui enne Edward piiskopi selles seisukorras oleks näinud.

Aga nüüd oli mul jälle parajasti selge filmapilt, ja see juhtis nende tähelepanu kõrwale. Lasksin pea norgu ja mõtlesin.

"Nüüd pean minema", ütlesin wiimaks. "Ma — ei tea sugugi, kuidas siia sain", jalkasin ja waatasin ühelt teiselt, „ja kuidas ma isa ei tabanud. Tänan Teid südamest, ja kui Te mulle nüüd, palun, tahaksite mu kübara anda, siis sõidaksin lähema rongiga ülikooli tagasi."

"Selle jätate iluasti tegemata", ütles Tugi ruttu. "Teie olete juba nii kui nii liig palju töötanud, waene laps; nüüd peate minu toas pisut woodisje heitma —"

"Ja sõbgiajaks siia jääma. Urge muud enam mõtelge; mina ei tea mõnikord ka dieti, kuidas siia olen sattunud."

Selle juures pilgutab Edward mulle kawatlasti filmi.

Mina aga teadsin seda väga hästi. Ja ta abikaasa selja taga pilgutasin ma uuesti. See suurendas veel ta joowastust.

"Ufun", ütles piiskop kibedasti, Toele tähendusrikkast pillu heites, märgates, et wana patune mind filmadega otse ära tahtis neelada,

"sel noorel daamil on õigus. Mina saadan ta wafjali —"

Wafjali! Nancy Olden, weel itka punases mantlis, pidi lahkesti tänama!

"See on mõimata," otjustas tugi, „et ta üksi reisib!"

"Ma saadan teid kõige suurema lõbuga kuni Teie ukse ette, preili Murieson. Palun wäga. See on mulle suureks auks. Enne peate aga meie seltsis sööma — mõi pean ma parem kohe telefoneerima, selleks puhuks, et olemas on teatud eeskirjad mõi midagi muud niisugust?"

Telefoneerida? See hirmus Edward oma lolli aruga andis mulle enam tööd kui piiskop ja tugi kokku. Toele meeldis aga ta ettepanek. Ta läks wälja, tuli aga kohe jälle tagasi.

"Nüüd peate mulle ometi oma nimi üttelema, lapsukene," sofiistas ta mulle õrnalt kõrwa.

"Nime? — Minu nimi on —" kordasin ma kohmetult. Üfi ei olnud nii lihtne. Kuidas oleks talle küll nimi „Nancy Olden" meeldinud?

"Efta rahulikult jääda, laps. Andke mulle aega. Pealegi ei puutu nimi asjasse, mitte jugugi."

Ma panin käe otfaestjele.

"Ei tule meelde. Olen kõit jälle unustanud. Üks on närwipalawikus maas, sel on sama nimi, mis mul on. Oh, Sumal, mis ta nimi nüüd jälle oli? — Olen unustanud."

"Pst, pst! Pole wiga. Tulge nüüd minu tuppa ja heitke pikali. Täna õõlets jääte siia; parem kutsume kohe arsti, eks ole, herra piiskop?"

"Iisna õige," kiitis piiskop järele; „ma toon ta ise."

"Ei, ei, ärge minge," hüüdsin ma hirmuga. See kord oli mu hirm eht. See oli hirmus, et ta tahtis minna.

"Ah mis — selle tarwis on ju telefon!" ütles Edward ja läks arsti kutsuma.

Minu aeg oli mõõdetud.

Aga piiskop pidi ometi minema. Ta waatas läbi akna hobuste järele, kes maja ees külmas seisid, ja see rututas teda weel enam.

"Armas laps," ütles ta, „usaldage enda täna õhtul rahulikult proua Ramsay rawitsuse alla. Urge muretsege millegi üle, waid puhake hästi wälja. Hommikul tulen Teid jälle waatama," jatkas ta, kui tema ümbert finni mõtjin. „Kas mäletate weel, mis Teile tõlas ütlesin? Soowiksin, et Teie minu tiitar oleksite? Seda soowin weel praegu; siis mõiksin Teie koju kaasa wõtta ja alati oma juures pidada."

„Kas tahate täna õhtul, kui õhtupalvet peate, minu eest palvetada — nii palvetada, nagu oleksin Teie tütar?“

Tom Dorgan, sina arvad alati, et ainult katoliku preefrite palwel jõudu olla, sest sina oled kitsarinnaline, wariseerlit katoliiklane. Aga mina ütlen sulle, kui ma ühel päewal jälle sinust lahti ütlen ja uut elu algan, siis on see piiskopi palwe mõjul olnud.

Korridoris tuli meile, talle ja mulle, paks Edward wastu. Ta heitis mulle Toe selja taga pilgu, ja mina andsin selle talle tagasi, aga niisuguse, mis peetud. Minult harjutuseks, Tom. Ei tea ju ial, mil inimesele midagi tarwis on.

Eiis pidin moodisje heitma; tugi tegi tule wäitfeks ja jättis mu toredasje magamis-tuppa üksi, üksi kõigi kalliste asjadega, mis ma kõige parema meelega oleksin kõik sisse pakkunud.

Aga iga filmapilt wõis arsti tuua. Riipea kui julge olin, et keegi mind enam ei kuulnud, jooksin suure klaasutse juurde, mis laiale kiviterrasjile wiis, awasin ukse tajafesi ja liikkasin lahti.

Waewalt kümme sammu minust eemal seisjs Edward. Siit ma siis wälja ei saanud. Ta nägi mind ja hiilis kikkwarbil ligemale, kui ma ust oma taga kuulsin liikumat ja tugi tagasi tuli.

Ma tormasin tema juurde.

„Mul ost, nagu oleks keegi seal wäljas käinud,“ ütlesin. „Ehmatajin nii, et üles tõusin ja järele waatama läksin. Aga seal wäljas ei wõi ju kedagi olla — eks?“

Tema astus läwele ja waatas wälja. Eiis pigistas ta hülled kiini.

„Ei, seal ei wõi keegi olla,“ ütles ta raskesti hingates, „aga juba see paljas mõte wõiks Teid erutada. Tulge, laps, ma wiin Teid üles tuppa.“

Minu kinnitused, et nüüd jälle õige terme olen ja lahkuda tahan, ei aidanud. Me läksime üles. Kuidas saan nüüd teiselt korralt põgeneda? Bargndusmaja ilmus jälle mu silmade ette, kui tema taga trepist üles läksin, ja kui ta minust lahkus, istusin ja ootasin arsti, kes mu warsti pidi süna saatma.

Minul oli see üks kõik — kuni mulle jälle piiskop meelde tuli. Sujutasin enesele ette ta nägu, kui ta minu wastu pidi tunnistust andma, kui ma kohtu ees wõre taga süüalusena seisjin. Nagu tookord Don Christensen.

Ei, seda ei tohtinud olla, wähemalt mitte ilma wõitluseta. Piiskopi pärast istusin ma nüüd tindiis. Ja pidin sealt jälle pääsema, et ta teada ei saaks, misugust rämpsü tüdrukute hulgas leidub.

Kuna ma nõnda istusin ja mõtteid mõlgu-tasin, astus tuppa seesama tüdruk, kes ennist teed oli toonud, wäike, kõhn, inetu neiu. Kui teised tüdrukud siin majas ka niisugused wälja näewad, ei ole sul just kerge süna sisse murda, herra Thomas Dorgan, kõrgeftündinud, wares-malt elanud waestemajas ja pärast — — Üra pillu kõwa asja, Tom. Seda ei tehta ringfondades, kus ma hiljuti liikusin.

Tüdrukul oli käst mind riidest lahti wõtmisel aidata ju. Arst elawat ligidal, rahustas ta mind.

Paljutootaw ta just ei olnud, aga ta oli minu wiimne lootus.

„Tänan wäga, mulle ei ole abi waja, Nora“, ütlesin armastuswäärilijelt. Olin kuulnud, et perenaine teda Noraks nimetas.

„Tädi Henrietta näeb palju waewa, eks? Muidugi, ega's Te ometi midagi ei ütle. Tädi ütles alles hiljuti, et tal weel ial nii tarka ja tublit tüdrukut ei olla olnud, kui ta Nora. Pealegi oleks mul lust doktorile, kui ta tuleb, ninanipsu teha. Eks ole, Nora, Teie aitate mind selle juures? Teie ei tohi ei ütelda.“

Mulle tuli meelde piiskopi raha ja ma wõtsin selle taskust wälja. Jah, Tom, nii sain sellest lahti; sest mul polnud mind walikut: kas selle waesele lapsele ta elus kõige suuremat jootraha anda, wõi Nance Oldeni trellide taha saata.

Üra parem firu, Tom Dargon. Kui nad minu oleksid puuri pistnud, oleks see sulle weel pahem olnud. Muidugi oleksin juu pidanud, aga politseil on seks wäga teraw nina, kui tats niisugust kokku kuulunud.

Tema müstis ja kübaras lastsin doktori sisse ja lippasin ise wälja. Kõigist neist kallistest asjadest, mis süna pidin maha jätma, ei tunne ma kahju, ainult punajest mantlist ja ilusast kübarast on mul kahju. Annaksin nende eest ei tea mis. — Tom, kingi mulle üks niisugune mantel, ja ma lähen sulle eluajaks naifeks!

Minult ühe asja teeksin teisiti, kui see mul weel lord teha oleks: püüaksin, et piiskop mind weel otsekohesemalt tiitrefs joowiks.

Mis ma siin lobijen? Ah — ei midagi. Siin on sulle uur — Edwardi uur. Wõta ta, Tom Dargon.

Teine peatiikk.

Jah, tühja käega, Tom Dargon. Ja, aujõna, üegi wõimalus ei puudunud mul. Aga kuigi minu käed tühjad on, minu pea on seda täiem.

Nii siis kuula.

Tunnen tüdrukut, kel sühitejed pruunikad juuksed, tõmp nina ja hallid üksteisest pisut kau-

gel seiswad silmad on. Sina tunned teda ka? Noh, jeda ei jaa enam muuta.

Ja see tüdruk näeb, kui tal poisji riided seljas, lühidalt ütelda mõlur wälja! Kõik daamid hotellis eemal Brooklynis on tasi waimustatud, ehitaks kui poisjst üldse, üsna eriti aga kui paashist. Kannab ta kuube, siis on ta nimi Nancy aga püksides nimetab ta ennast Nathanieliks — lühendatult Nat.

Kes juudaks küll uskuda, et Nat oma sinises liivrees, mil kuldnööbid ees, Nat, kel lokkis juuksed ja joon juukses ja nii mahe hääl, et teda peaaegu wõi tüdrukus mõiks arwata — kes, küsin ma, juudaks küll uskuda, et ta taskus kannab warastatud peanõtit ja et ta tunneb hotellis peaaegu kõigi kirjutuslaudade ülemisi laekaid?

Proua Kingdon igatahes mitte. Tema oli leff, praegu Philadelphiast siia jõudnud ja hullusti armastades noort herrat George Morimay, kes ta Philadelphiast parajasti tulnud ja hullusti armastas proua Kingdoni — raha.

Meid jootrahajad, mida see daam pahale poisjle, Natile, andis! Kinkisin nad kõit julle Tommy, muidu usufid, et luiskan.

Kas teate, neiu, proua, kes alati hotellides elab, teeb jeda ainult, et ta mingisuguseks teistjuseks eluks ei kõlba. Ta on laisk, omakasjupüüdjaja ja wäiklane ning laelab kõit wastutuse hotelliomaniikule. Tema annab tööpoolest, — ja jaab minu wihast aru ja jagab jeda, nagu ja teisi asju minuga jagad, eks, Tom? — lühidalt, ta annab tööpoolest oma musta plekk-kasti kõigi oma wäärtasjadega hotelli walitseja kätte rahafappi panemiseks; nii arg on ta! Aga paar selget peab, nagu sina ja mina, meie oskame teda hiiski kätte saada, ja teda nimelt kinni püüda ta — edewusest. Ta peab ju daamist ligema laua juures üle kärama, sellepärast laenab ta siis omad briljandid walitsejalt, uhkustab nendega kui wau ja wäriseb hirmu pärast seni, kuni ta kallid asjad jälle rahafappi on peidetud.

Wahapeal aga hoiab ta nad plekk-kastis luuku taga, paneb selle oma kirjutuslaua ülemise laekasse, peidab wõtme ära, unustab kuhu ta selle peitis, ja — ah, Tom!

Kui ta juba tundide kaupa jeda on otsinud ja ärewuse pärast haigeks jäänud, siis seob ta enesele äädikaske kastetud rätiku pea ümber ja — helistab paashji.

See ilmub.

Paash on, nagu öelbud, täpne, mõislik poisj, õrn ja peen, ainult pisut noor oma toi-

metuste tarwis. Aga just ta noorus ja sültus teewad ta nii usaldustäratawaks.

„Nat“, ütleb proua Kingdon ja pigistab kenale poisjle poole dollarit pihku, „ma — ma taotasin midagi ära ja — ja — Teie saate mind otsida aitama!“

„Wäga hea, armuline proua“, ütleb Nat. Ta on wiisakus ise.

„Ta peab siin — siin toas olema“, jätkab daam, oma taotuje pärast otse meeletu olles. „Tean selgesti, et otjekohe kingatasku juurde läksin ja ta sinna piisj. Müüd ma teda ei leia, ja ometi peab ta mul käes olema, emme kui õhtupoolikul wälja lähen — sel on — iseäralised põhjused. Minu tütar Ewelyn tuleb homme reisilt ja — miks Te siis ei otji?“

„Mis armuline proua õige taotajid?“

„Seda ma Teile juba ütlesin. Oma wõtme — wäitse wõtme — õhuke ja kena — ühe kasti-kese wõtme“, ütles ta umbusaldusega.

„Kas armuline proua kingatasku juba läbi waatajid?“

„Muidugi, lollpea! Teie otjige sealt, kuhu mina ei pääse. Wäga wõimalik, et ta kuhugi mujale peitsin, aga ma usun kindlasti, et see kingatasku oli.“

Noh, ma otjisin siis wõtit. Kust? Kust ei otjinnud ma teda mitte? Otjisin paberikorwist prügi alt; pr. Kingdon on juba tihti wargad effekteele wiinud, kuna ta wõtme laskis paberikorwi kullkuda. Tõstjin põrandamaiba nurga üles ja otjisin sealt — see oli lahti; nähtawasti oli jeda juba tihti peiduurkaks tarwitatud. Otjisin preili Ewelyni saabastest ja paelakastikesest. Puistajin proua Kingdoni puudritoost wälja. Konisin redeli peale ja kobajin liiste. Otjisin proua Kingdoni kleiditaskud läbi — peab siis ka osaw paash olema, kes ühe daamitaskud kätte leiab, aga isegi eht mehelikud on poolenisti naiselikud, nii palju on noore daamidega ikka tegemist —

Sorisin ta kirjutuspulti ja leidsin kustusmappi läbi waadates, mil kullast nurgad, ühe Morimay kirjakehe, mis sinna peidetud. Peitsin selle jälle hoolikalt ära — oma kuuetaskusse. Morimay armastatjiri prouale, kes temaft katskummend aastat wanem — ei ole paha ettemõte, Tom Dorgan, aga sina ei tarwitse jeda katsjuda.

Õialgul walwas ta minu wähematki liigutust, aga hiljem, kui ta peamalu juurdus, ei suutnud ta jeda enam. Siis piisjin kae kingataskusse ja leidsin wõtme, mis ühe kortsu wähele oli pugunud. (Särgneb.)

Kindmõistatus

Nr. 16.

	a	b	d	e	g	h	i	k
1								
2								
3								
4				×				
5								
6								
7								
8								

Kurjategija mõisteti kohtu poolt teatavaks ajaks wangi tingimisega, et kui tema wangimajasse sissewiimisel kõik selle 64 tuba, peale toa 4 g ühefordse läbikäigu juures — wiimastest (toast 4 g) oli temal aga faks korda lubatud läbi käia — wäljakäigu uksest 1k wälja tuleb, siis saab tema wabaks.

Wangimajas oli 2 wälmist ust (üks sissetäigu 8a ja teine wäljakäigu 1k) ja toad olid kõik läbikäidawad, nii kui kõrwalseiswast joonistest näha.

Kurjategija läks wälisuksest 8a sisse ja tuli 1/4 tunni järele wälja uksest 1k. Peale seda lasti teda tingimise põhjal wabaks.

Kuidas, s. o. mis suguses järjekorras, käis kurjategija wangimaja toad läbi?

Lahendused tulewad saata 15. oktoobrini „Romaani“ talitusele (Tallinn, Niguliste tän. 16). Digete lahenduste saatjate nimed avaldatakse „Romaanis“ nr. 19. Nendewahel loositakse wälja 3 aastatäiku „Romaani“ 1924. a. peale. „Romaani“ talitus

Kindmõistatuse lahendus

Nr. 13.

Laciniit ütles: „Teie poote mind üles!“

Digeid seletusi saatjaid:

Tallinnast: Johan Unto, H. Brüller, Reinhold Dacker, J. Kotjar, Johannes Luik, Alma Liiva, K. Lauer, Emio Kaul, F. Waldmann, M. Wad, tuiseter, M. Löpik.

Walgast: Fromhold Reiljan, Paul Salum.

Wõhmast: Karl Abram.

Türi-Mistult: Gustaw Alt.

Karwa-Jõejuust: H. Kiviiste.

(Järg nr. 17.)

„Romaani“ talitusele — Tallinn, Niguliste tän. 16.

Kindmõistatuse nr. 16 lahendus on järgmine:

Lahendaja nimi ja täielik aadress:

Meie esitajatele!

Palume kõiki meie esitajaid oma arved wiivilamata, s. o. kuni

20. skp. ära õiendada.

Oma lugejatele paneme südame peafe, et nad oma poolt seda meie palwet meie esitajatele meele tuletaksid, sest ainult sel kombel võib juttu olla lehe edukast ja korralikust ilmumisest.

Tänase numbriga saadetakse osale meie aastatelliijaist hinnata kaasandena esimene osa H. LEOKESE kirjastusel Wiljandis ilmunud raamatust

„KOLME WÕIM“

MEIE LUGEJATELE!

See ja järgmine number „Romaan'i“ ilmub wastawa paberitagawara oisa lõppemise põhjusel mulluse aastakäigu kujulisena, kuna edaspidised numbrid jällegi tänawusel kujul ilmuwad. Palume oma lugejaid seda meist olenemata wiga lahkelt wabandada.
„Romaan'i“ talitus

Tellige weel täna kohalikust postkontorist ilma iga lisamaksuta

ajakiri „ROMAAN“

PÕHJA-EESTI ÜHISPANK

Tallinn, W. Karja tänaval.

Kõnetraat 6-02.

Wõtab kõige kasulikumatel tingimustel raha hoiule ja toimetab kõiki pangas-operatsioone

PÕHJA-EESTI ÜHISPANK

Tallinn, W. Karja tänaval.

Kõnetraat 6-02.

Ajakirja „ROMAAN“ sennised romaanid:

Carthy, Justin Huntly Mc.: „Kui mina kuningas oleksin!“

Courths-Mahler, H.: „Laane laul“.

Elvestad, Sven: „Kullikisa“.

— „Must täht“.

Feuillet, Octave: „Wanne“.

Hamsun, Knut: „Ameerika nisuväljalt“.

Harbou, Thea von: „India hauasammas“.

Hjörleifsson, Einar: „Wäike-Hvammur“.

Janssen, Borge: „Haaremi wõre tagant“.

Lobsien, Wilhelm: „Saare õpetaja“.

Michelson, Miriam: Ameerika naiskelm.

Richter-Frich, Oevre: „Lutsiferi silm“.

Schnitzler, A.: „Pime Geronimo ja tema wend“.

Tavaststjerna, C. A.: „Russalka“. Soome lahe saladus.

Wothe, Anny: „Punasel kaldal“.

Shokolaad Kausmann & Ko. Kompwekid

Shweitsi
Piima
Dessert
Noisette
Siiva
Mignon
Vanille
Kalewjnc.



Shokolaadid
Karbi
(shokolaadid)
Paberi
Dessert
Karamelli
Monpensier
Marmelaad
Pastilla jnc.

Tallinn, Narwa maantee nr. 32!

RAHVAARHIIV

VEU
1